REVISTA E KOMUNITETIT SHQIPTAR NE BRITANINE E MADHE - MAGAZINE FOR THE ALBANIAN COMMUNITY IN THE UK AND REPUBLIC OF IRELAND

ALBANIAN POST

Nr. 36

GUSHT / AUGUST 2021

Editor in Chief: Dr. Fatmir Terziu - **Telephone:** 07984497444 - contact@fjalaelire.com - www.fjalaelire.com

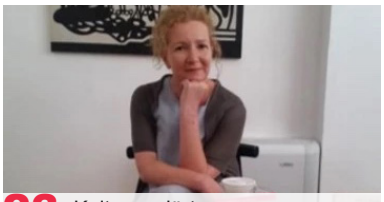

23 Kultura ndërton ura...

16 Natyra e njeriut...

19 E rëndësishme...

LUKU I RI PO IKËN

Dikush duhej të fliste. Të gjithë e kishin humbur të drejtën e të folurës. Ai sillej si të ishte pronari i vetëm i atyre gojëve. Gojët e tyre i kishte zhytur brenda Maskës. Maskës i kishte dhënë autoritetin e vet. Dhe sipas Ligjit të tij: Maska flet, Maska heq, Maska shpëton, Maska është pronë. Pronë dhe modë. Maska është luku i ri. Emër dhe para në këtë Botë. Maska ishte përjetësi. Përjetësia? Më e afërta me parajsën. Kurrë nuk ndryshon, e shquar dhe madhështore. Si një ëndërr e premtuar dikur.

Dhe ëndrrat shihen më errët nën Maskë. Të gjithë janë zhytur nën të. E errësirave të ëndrrave u duhej dritë. Ashtu sikurse i duhet edhe

(vijon në faqen 02)

24/7 orë linjë emergjence
07878335000

RASHID & RASHID
Solicitors, Advocates
Immigration Specialists
Commissioners of Oaths

Këshilla ligjore FALAS

Specialist i azilit të trafikimit njerëzor

RASHID & RASHID LAW FIRM
190 Merton high street,
Wimbledon, London, SW19 1AX
solicitors@rashidandrashid.co.uk
Tel: 02085401666

(vijon nga faqja 01)

... Lumit pak dritë të depërtojë Përreth kësaj drite bën gojë Deti i Qetësisë. Nën hënën e maskuar, gjen vetmia vetminë. E qetë, e përfolur në një ditë dhe në një mijë netë. Në një det pluhuri. Në një libër përrallash. E gjithnjë aty ka skeçe që të bëjnë për të qeshur. Të paktën nuk na shihen më dhëmbët! E dentistët e kanë mbyllur zyrën e tyre. Është një mënyrë e re për të mbuluar pluhujt. Edhe të një deti me pluhur? Në një të tillë nuk duhen shtretër, nuk duhen rrugë, nuk duhen … nuk duhen as gojë, nuk duhen as dhëmbë, nuk duhen gjuhë. E pa gjuhë a mund të flitet? A mund të komunikohet?
Gjuhët janë nën Maskë. Janë nën shtroje, janë nën çarçafë, janë nën mbulesa. Gjuhët e tilla janë të fshehta, janë të rrepta, s'janë më të sinqerta. në skutat e errëta të një pylli të dendur rreth e qark tij, që vetëm zhurma i zgjon dashuritë Janë vetëm sinjale dhe shenja. Në të vërtetë gjuhët janë mbledhur të kërkojnë të drejtën e tyre, të drejtën e Fjalës, të të folurës, dhe kanë kohë që e kërkojnë si dikur në shkretëtirë, në një fushëtirë të lodhur nga shterpësia, janë një numër i pakufizuar njerëzish në një pritje të gjatë për vendin e punës, një ushtri e tërë që quhet si e tillë në kohë të maskuar, një popull nën qiellin e ftohtë dhe që ka muaj që dridhet më shumë se sa tërmetet që e shkundën, vetë Njeriu që e vetëgërmoi tokën e ftohtë, që të gjej strehën e fundit…, njerëz të cilët i ka plandosur gjumi pikërisht aty ku ndodhen mes Fushës në shtëpitë e betonit, e të gjithë nën Maskë luajnë modulet më të reja të „trimit", me arsyen e lakuriqe të zogjve që humbasin këngët e tyre më të bukura në përplasje të ujëta me të drunjta Urdhërit të lëshuar si tështimat pas dimrit.
Fundja ka ende shpresë të gjendet luku i ri mbi Fytyrën e Re që të rimarë frymë qetësisht…, pa Maskë. Pa Maskë? Përse e mban edhe ti? Ti e ke pasur një të tillë që në ardhjen tënde. Ti je i maskuar që në lindje. Përse maskohesh? Duhet të mos dallohesh, thonë ata që të servilosen gjithmonë. Duhet të të mbajnë sekret sipas Ligjit. Dhe sipas Ligjit ti duhet të jesh nën Maskë. Sipas të gjithë neneve të tij vetëm Maska të mbulon fytyrën tënde të urryer. Pra gjeniale: reflekton rrugën e Mbretit, me elegancë, duke lulëzuar nga brenda luleve, bartur nëpër tuba Oksigjeni tubash dhe makinerish, në e të gurta. I duhet udhës së një Lumi dritë?

krahët e butë të fluturave. Dhe oqeanet e stuhishme, pa dyshim që e pasqyrojnë atë me një pasion të fuqishëm. Sot, si një vit më parë, edhe ne jemi ndjerë nën Maskë. Ndërsa shpirti ynë grimohet, ne ende e shohim veten të paaftë për t'u përballur me demonët e rrinj. Kur do të vijë më në fund kjo ditë e fatit? A do të gjejmë vetveten në Lukun e ri mbi Fytyrën e Re?
Dhe kështu u hapën Fjalorët. Mes tyre në Gjuhën e Botës, Luku ishte pamja. Pamja e re e Njeriut pos maskës. Kaq duhej që të kuptohej. Maska kishte pamjen e dikujt të shkretë dhe të tradhtuar. Maska është luku i ri. A po na ikën tani?!

NË VEND TË HYRJES

Kjo analizë synon të analizojë tregimin e shkurtër „Basti" të shkrimtarit Myslim Maska. Konkretisht konsiderata për këtë tregim mbetet parësore, por gjithashtu kjo analizë do të përpiqet të përgjithësojë disa cilësi karakteristike të tregimeve të këtij shkrimtari. Si fillim ndalesa mbetet me fiksimin e diskursit jetik me kujtimet, qasjen diskursive, se si i rrëfen aftësia e narrativit për të bërë artin e kujtimeve të vetë asaj që lidhet në mënyrë diskursive me jetën dhe me jetiken e vetë memorjes së autorit. Në mënyrë të ngjashme në këtë tregim, shkrimtari ka skicuar një përshkrim të hollësishëm të të gjithë këtij grimi filozofik të tërë kompleksit në korsinë e tij të kujtesës dhe mesazhit. Një tjetër tipar domethënës i këtij rrëfimi të kujtesës është pozitiviteti i Myslim Maskas. Ai nuk përbuz asnjë nga kujtesat e tij, madje as dhe faktet kur lidhen me pronën, shkatërrimin e saj, përdhosjen e njeriut në lidhje me atë që i ka takuar, por përkundrazi e bën më kuptimplote historinë e tij të narrativit me ndihmën e kujtimeve, dhe ndërsa kujton të kaluarën e vet (ndoshta) shpërfill kufizimet e hapësirës, si në rastin kur forma më institucionale e edukimit të njeriut ndodhet në një pozitë të tillë: „Shkolla ku jepja letërsi u bë karakatinë për shkak të ish pronarëve të truallit". Ai e ngjesh tërë jetën e tij brenda fushës së kufizuar të tregimit të shkurtër dhe kjo është një nga cilësitë më të shquara të Maskas. Duke vepruar kështu, Maska ka treguar një virtyt të madh të eksperimentimit dhe për shkak të këtij virtyti, ai me penën e tij, është në gjendje të ekspozojë karakteristikat e përziera të shkrimtarit bashkëkohor dhe atij modernist: „Sigurisht e sotmja nuk ngjan aspak me të djeshmen, ku idetë ishin skllave të së vjetrës, skllave te vegimeve dhe të hijeve. Gjë e bukur kjo apo jo? Mirë. Po ku është drita?...Sepse unë isha dhe jam një flutur që dua të vërtitem e të vdes brënda dritës". Kjo i jep asaj që shkruan një aromë shkrimi me shije të ndryshme. Një ndjenjë... *(vijon në faqen 06)*

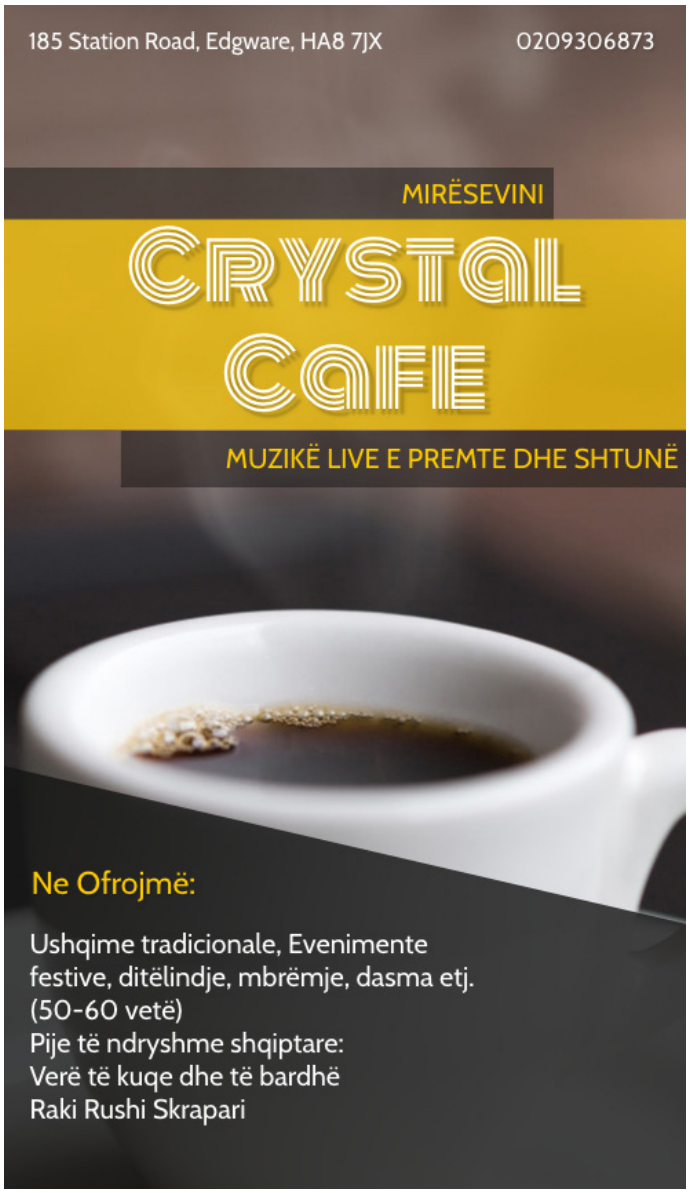

TASHMË ERDHI AJO QË JU DUHEJ PËR DËRGESAT TUAJA: KOMPANIA "BLEDI LTD"

Mjaft kompani transporti e nisn me një slogan sikur janë qindra vjecarë në këtë profesion të ri të tyre. Dhe më së shumti duan të theksojnë se kanë kryer dhe transporte të mëdha, kur dihet se si njëra dhe tjetra janë vetëm tentativa dhe lojëra fjalësh.

Kompania "Bledi Ltd" mbetet më e saktë dhe me një eksperiencë të gjatë, natyrisht jo vetëm në Shqipëri dhe Angli dhe në destinacione të tjera ndërkombëtare në fushën e transportit ndërkombëtar të mallrave dhe mjeteve të ndryshme, ofron për të gjithë klientët e saj një shërbim të kompletuar dhe sigurt transporti.

Siguria, shpejtësia dhe garancia e punës së zhvilluar ndër vite ka bërë që sot shumë bashkëathetarë dhe miq, të tjerë të lidhur me Atdheun tonë të dashur dhe mjaft anglezë madje që kanë shkuar të investonë në Shqipëri, po aq dhe imigrantët që jetojnë, punojnë dhe studiojnë, prej shumë vitesh ne Britani të Madhe dhe në Europë kanë ardhur në pikën më të mirë të mirëkuptimit të na besojnë transportin e mallrave të tyre drejt Shqipërisë.

Duam të themi se kjo kompani e njohur tashmë nga eksperienca e saj dhe nga aktiviteti serioz, po aq dhe nga respekti, nga përkushtimi dhe përgjegjësia e plotë gjatë gjithë procesit të grumbullimit të mallit deri në dorëzimin e tij në destinacionin final, mbetet konkurruese dhe në çmime. Ajo mund të kontaktohet në numrat e telefonit ose në ËhatsApp, Viber, Facebook, Instagram dhe e-Mail për tu informuar mbi datat dhe lokacionet e grumbullimit dhe shpërndarjes së mallit. Misioni i kësaj kompanie është të vazhdoj rrugën e suksesit në vijimin dhe përmbushjen e standarteve të një shërbimi transporti modern dhe efikas, me një garanci, mosprishje të mallrave, dhe me dërgimin pa probleme të tyre. Vizioni natyrisht mbeteti qartë, të vazhdoj të mbetet një kompani lider i padiskutueshëm në transportin e Mallrave nga Britania e Madhe dhe vende të tjera të Europës drejt Shqipërisë dhe anasjelltas.

Kjo kompani funksionon me furgonë të posaçëm për këtë punë dhe me dy drejtues makinash të sprovuar në mjaft vende të huaja.

Nëse jeni duke kërkuar për një kompani cilësore, efektive, transparente, kompetente, të besueshme dhe profesionistësh, atëherë "Bledi Ltd" është zgjedhja e juaj e duhur dhe e domosdoshme në çdo kohë.

Me "Bledi Ltd" e gjitha që ju dërgoni dhe prisni të merrni në destinacionin tuaj është në dorë të sigurtë dhe me garanci të plotë.

Mbi 50kg i marrim dhe i dërgojmë në destinacion.

Respekt-Shpejtësi-Saktësi-Garanci-Kualitet

TRANSPORT MALLRASH: ANGLI-SHQIPËRI & SHQIPËRI-ANGLI

ANGLI:
+447 39 528 7400
+447 49 294 5825

SHQIPËRI:
+355 67 728 2828
+355 69 470 5893

PËRSOSUR?!

Thjesht një pyetje nga një student me qendër në Tiranë, Shqipëri. "Unë përballem me katër çështje të mëdha kur bëhet fjalë për të shkruar. Paniku: Ndihem sikur nuk do ta përfundoj kurrë letrën time. Përsosja: Unë dua që shkrimet e mia të jenë perfekte (edhe pse e di që askush tjetër nuk është i përsosur, dhe unë jam një qenie njerëzore si të gjithë të tjerët.) Sindroma Impostor (mashtruese): Unë vazhdoj të pyes veten se çfarë po bëj këtu. Mungesa e besimit: Unë nuk u besoj rezultateve të mia dhe e banalizoj punën time gjatë gjithë kohës. A mund të më jepni ndonjë këshillë që do të ndihmojë?"

Katër pikat që përmendni, paniku, përsosja, sindroma mashtruese dhe mungesa e besimit janë mjaft të lidhura me njëra-tjetrën. Në fakt, për mua, të gjitha problemet burojnë nga e njëjta rrënjë: përsosur.

Mendoni për këtë! Paniku vjen nga përsosja, sepse e dini që nuk mund të jeni kurrë perfekt. Sindroma imposter vjen nga përsosja sepse ndiheni të rremë. Pse? Sepse nuk jeni perfekt, sigurisht! Mungesa e besimit vjen nga përsosja, sepse ju doni të jeni perfekt dhe nuk jeni. Prandaj, sugjeroj me forcë përsosjen. Këtu janë shtatë këshilla për ju:

1- Kuptoni që përsosur është një problem

Gjiçka për fjalën „përsosur" tingëllon e lezetshme për veshin e njeriut. Çfarë mund të jetë më mirë se e përsosur? Por kjo ide është një kurth. Kur prisni përsosmëri, ju po vendosni një standard jo të shëndetshëm, që është vetëm-shkatërrues dhe demoralizues. Vazhdoni t'i kujtoni vetes se mjaft mirë është në të vërtetë, mjaft e mirë!

2- Krijoni qëllime më realiste për veten tuaj

Zëvendësoni pritjet tuaja perfeksioniste me ato që në të vërtetë mund t'i arrini. Dhe kushtojini vëmendje asaj që mund të bëni më shumë, sesa faktorëve që nuk mund t'i kontrolloni. Për shembull, ju nuk keni asnjë fuqi nëse profesori juaj ju jep një notë maksimale. Por, ju keni mundësinë të përfundoni draftin e parë të punimit tuaj pesë ditë më herët, kështu që të keni shumë kohë për redaktim.

3- Jini të vetëdijshëm se drafti i parë nuk do të jetë kurrë i mirë

Disa nga studentët e mi ndihen të dëshpëruar që shkrimet e tyre nuk janë të mira. Ja çfarë u them atyre: Drafti i parë i askujt nuk është i mirë, madje as i Stephen King, apo Margaret Atwood. Të gjithë shkrimtarët profesionistë e kuptojnë që shkrimi është një proces përsëritës. Puna juaj do të përmirësohet me secilin draft kështu që sfida juaj kryesore është të prodhoni draftin e parë sa më shpejt të jetë e mundur në mënyrë që të keni shumë kohë për redaktim.

4- Sfidoni kritikun tuaj të brendshëm

Kritikët tanë të brendshëm duan të na japin një kohë të keqe. Ata na thonë se nuk jemi mirë, se jemi ndryshe dhe se të gjithë të tjerët janë shumë më të suksesshëm dhe të talentuar. Edhe shkrimtarët super të suksesshëm si Maya Angelou u ndien në këtë mënyrë. Kuptoni që kjo është thjesht bisedë pa prova. Thuaji kritikut tënd të brendshëm të bëjë një rritje opsioni.

5- Ndaloni veten tuaj nga shumë detyra

Mbledhja e detyrave, ku përpiqesh të bësh më shumë se një gjë në të njëjtën kohë, është endemike tek studentët. Ata jo vetëm që përpiqen të mashtrojnë me shkrim, ose me Facebook dhe të shkruar, por gjithashtu përpiqen të menaxhojnë hulumtimin gjatë shkrimit, ose redaktimit gjatë shkrimit. Vendosni që nuk do ta lejoni veten të shkoni në këtë rrugë të trazuar. Shumë detyra janë stresuese dhe do të bëjnë që ju të bëni më shumë gabime. Bëni vetëm një gjë në të njëjtën kohë. Kur të shkruash, shkruaj. Kur redaktoni, redaktoni. Ju do të jeni një person shumë më i lumtur - dhe një shkrimtar më i mirë - në këtë mënyrë.

6- Ndaloni shtyrjen

Mos prisni për momentin e përsosur për të filluar esenë tuaj të radhës. Në vend të kësaj, fillojeni menjëherë - posa të merrni detyrën. Ju do të fuqizoheni duke ndërmarrë veprime dhe do të bëni më shumë.

7- Kuptoni që pushimi nuk është kohë e humbur

Shumë njerëz që vuajnë nga fjala „përsosur" e ngasin veten aq shumë sa që ata nuk pranojnë të marrin pushim, ose të bëjnë asgjë argëtuese. Ky është gjithmonë një gabim.

Më në fund, më lejoni të përfundoj me një citim nga shkrimtari Ryan Holiday: „E përsosura, rrallë krijon përsosmëri, ose kënaqësi, por vetëm zhgënjim." Por, „e përsosura" është një zakon i përshpirtjes së shpirtit. Merrni hapa për ta luftuar menjëherë. Përqafimi i papërsosmërisë suaj do të jetë favori më i mirë që mund të bëni për veten tuaj.

RASHID & RASHID
Solicitors, Advocates
Immigration Specialists
Commissioners of Oaths

Këshilla ligjore FALAS

Specialist i azilit të trafikimit njerëzor

- Dokumente udhëtimi
- Procedura për leje qëndrimi dhe viza
- Kur jeni kotigjent per t'u riatdhesuar ose të ndaluar nga organet e emigracionit
- Mbulojmë të gjitha aspektet e emigracionit
- Zgjatje vizash
- Leje pune
- Rishikim jurdik
- Apelim Tribunali
- Rastet e trashëgimisë

24/7 orë linjë emergjence

07878335000

Rashid & Rashid Solicitors, si të gjithë avokatët e tjerë në praktikë në Angli dhe Uells, është Kompani e autorizuar dhe e rregulluar nga Autoriteti i Rregullimit të Aplikantëve.

Avokatët tanë të emigracionit kanë mbi dhjetë vjet përvojë në fushën e emigracionit dhe ligjit të azilit.

RASHID & RASHID LAW FIRM
190 Merton high street,
Wimbledon, London, SW19 1AX
solicitors@rashidandrashid.co.uk
Tel: 02085401666

(vijon nga faqja 02)

...më e dukshme e kësaj historie të veçantë është ajo e misterit, ku lexuesit lihen në diskrecionin e tyre për të marrë përgjigje për shumë pyetje të mbetura pa përgjigje, dhe për mbështetjen e temave dhe shqetësimeve të veçanta, ku shkrimtari Myslim Maska në mënyrë inteligjente përdor imazhe, të cilat më tej zbukurojnë talentin e tij artistik. Bashkë me imazhet është përdorimi intuitiv i parodi-narrativit, kolazhit të humorit, ndjenjës së mirëfilltë të përdorimit të gjuhës, narrativit që zhbirron dhe shtjellon, dhe mjaft insinuatave të tjera letrare dhe artistike. Përveç mjeteve të caktuara artistike dhe tematike, Maska gjithashtu bën didakte të caktuara shoqërore në lidhje me çështje të ndryshme shoqërore. Më shqetësuese mes tyre ka të bëjë me fenomenet e urtisë dhe kushtet e jetikes ku mbarten këto urti të dala nga thesari i popullit dhe nga njohuria e përpunimi letrar i tij. Jeta e tërësisë logjike nuk është kështu vetëm triumf artistik, por gjithashtu tregon shkrimtarin në konsideratë, se është si një shkrimtar inteligjent i vetëdijshëm për shoqërinë. Përveç analizës së këtij tregimi, që është më vete një fomrë diskursive e një historie të shkurtër, kjo analizë gjithashtu përmban një fund të personalizuar për vetë strukturën e tregimit „Basti“.

Jo thjesht për rrëfimin

Myslim Maska është një shkrimtar dhe poet i veçantë, që e ka bërë të njohur emrin e tij, jo vetëm mes poezive tipologjike, por edhe përmes tregimeve të shkurtra. Ai jo vetëm që u bë një shembull për t'u ndjekur nga shkrimtarët e tregimeve të shkurtra në mjedisin e shqiptarëve krijues në tokën helene, ku jeton dhe punon prej disa vitesh, por gjithashtu aty fitoi edhe një arsye më shumë mbështetëse, kryesisht për ato që kanë të bëjnë për vlerat ndryshe që përcjellin tregimet e tij të shkurtra. Është arti i tij i shkrimit të tregimeve, ai që e bën atë një figurë të vlerësuar letrare në mjedisin shqiptar ku ai aderon si i tilë. Ky tregim, është vetëm një nga dhjetra e dhjetra të tjerë, që ka paraqitur autori tek „Fjala e Lirë“, është një lidhje dhe një maturi rrëfyese filozofike dhe një realiteti jetik, që shkon përtej filozofisë së vendit, hapësirës dhe kohës.

Ashtu si shumica e tregimeve të tij, sfondi është ai i mjedisit të lidhur dhe ndërlidhur me shqiptarin në kohë të ndryshme, me njeriun në tërësinë e jetës, me aspektet që lidhen dhe reflektohen në këtë nyjë. Vendosja bëhet më tej dalluese për jetën në kushtet e një hapësire „demokratike“ të brishtë, ku ende eksperimenti i formave dhe reformave bëhet një arsye më tepër të plotësojë dhe ushqejë ide të herëpashershme dhe të dhimbshme në jo pak raste. Vitet e hershme të rrëfimtarit kanë kaluar në një hapësirë kohore ndryshe, plot ndryshesa dhe kundërshti, kujtimet e asaj moshe vazhdonin të jehonin dhe jehojnë ende në mendjen e tij, sikurse rrëfejnë mesazhet që përcjellin tregimet dhe krijimet e tij.

Ndalesa në detaje

Historia fillon me përshkrimin e një basti, që rrëfyesi e kishte ndjerë të lidhur me vetveten. „Ndodhkan gjëra në këtë botë, që ta ndryshokan krejtësisht jetën. I tillë qe p. sh. Basti. Basti u bë për mua. Pikërisht atë ditë jeta ime mori një rrjedhë tjetër.Të mos keqkuptohemi. S'përmbyset bota nga shuarja e jetës së një njeriu, por edhe njeriu i ndershëm e ka ose duhet ta ketë patjetër një vend në këtë botë. Iu lutem shumë mos ia hiqni të drejtën.“ Është këtu jeta, dhe jeta është njësoj si rrugëtimi, rrëgëtimi jetik, pra vetë rruga e jetës, shkurt rruga. Rruga në fillim të historisë nënkupton udhëtimin që një person ndërmerr për një tranzicion. Këtu në histori, tranzicioni nga jeta në vend qëndron në thelbin e historisë. Në shumë ngjarje, ne gjejmë që rrëfyesi rikujton kujtimet e tij në lidhje me jetën dhe jetiken. Ai kujton detajet e brendshme të ndodhisë sikurse vetë jetën e detajon të tillë: „Unë mendoj se jeta është, as më shumë as më pak, thjesht një integral ndjenjash dhe mendimesh që kur e zgjidh, zbulon dhe sheh qartë si në dritën e diellit fatkeqësinë dhe lumturinë të shkrira me njëra-tjetrën.“

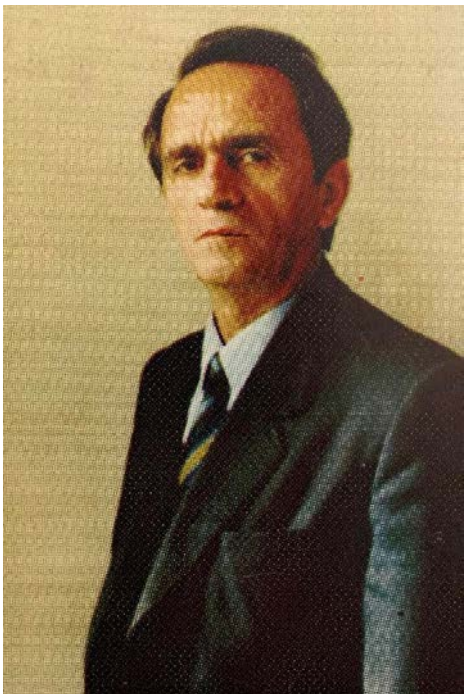

Në fakt është sikur ashkrimtari po feston gjurmët, që koha i ka lënë në kujtimet e tij të lidhura me këtë tregim. Ai i trajton kujtimet e tij si një rezervuar të çmuar të gjërave dhe njerëzve që janë ngarkuar mendërisht dhe fizikisht, por janë aty në kujtime, ndërsa përshkruan „Shikoja fqinjët e vija re që edhe jeta e tyre, nuk qe e përsosur, e marrin ashtu siç u vjen, dinë të kapen pas të mirave që u afron, (vënë akull mbi tëmtha), ashtu si vë edhe unë, kur jeta u shtie me shkelma e i pshurros.“ Kjo është diskursive. Është logjike. Është një gjuhë tipologjike, e ndjeshme dhe jo poshtëruese, jo banale, por me banalitetin e saj shkund atë që pikërisht kërkon mesazhi, për ta përcjellë tek realiteti, gjithnjë nëse ekziston ky, më saktë tek ekzistenca.

Sidoqoftë këtu është jo thjesht ekzistenca. Ekzistenca fizike është shumë e cekët, por kujtimet e atyre gjërave fizike vazhdojnë të ekzistojnë dhe vazhdojnë të kalojnë nga një brez në tjetrin, të ndërrojnë kahje dhe kohë. Si në rastin e narratorit që u prezantua me arsyet e krahasimit letrar „Sigurisht e sotmja nuk ngjan aspak me të djeshmen, ku idetë ishin skllave të së vjetrës, skllave te vegimeve dhe të hijeve“.

Së bashku me llogaritë e jetës së jetës së dikujt, pra Tjetrit, Maska ka përdorur në mënyrë inteligjente gjuhën tipologjike, narativin edhe për të diktuar kujtime, edhe për të fshehur insinuata, që presin të zhvillohen, si dhe për të shfaqur emocionet dhe ndjenjat e forta njerëzore që lidhen me përditësinë. Një shembull i tillë është „Në fund të fundit, çdo gjë fillon nga stomaku. Dhe unë dhe gruaja ime, edhe fëmijët, donim të hanim. Me ato pak para që kishim mënjanë ndërtova një serrë të vogël për prodhime domatesh, piperkash etj. , gjë që na ndihmoi shumë në atë periudhë kalimtare. Tokën tjetër e mbollëm jonxhë për lopën.“ Këtu ndjehen rrahjet e jetës, rrahjet e zemrës. Nuk bëhet fjalë për dhunë, por dhuna psikologjike është transparente dhe jeta nënkupton më tej se shkrimtari nuk i përbuz të gjitha këto, por i ka përmendur gjithnjë në rrëfim si modele të shtrirjes së mesazhit në vetë diskursin e jetës, asaj që rrok enigmën dhe kërkon të sqarojë vetë atë që e plotëson diskursin: „Atë ditë siç bëja vazhdimisht dy herë në javë, ngarkova kalin me dy bidona qumësht dhe u nisa për t'i shitur në qytet. S'kisha bërë më shumë se një kilometër rrugë, kur befas ndjej krisma. U trëmba shumë se qe vit i tmerrshëm, tragjik dhe absurd...

ENDE MES NJË DILEME TË SË SHKUARËS PËR TALENTET FEMRA

Shumë nga poezitë e talenteve femra të botuara në pragun e fundit të rënies së diktaturës, duket se kanë një liri më të madhe shprehish, dëshirash dhe vullnetesh, janë më të çliruara nga ndjesi të ngurta ideo-diktuese. Poezi të tilla në heshtjen e pavëmendshme duket se janë të ndikuara nga rrjedha e botimeve në gazetën „Zëri i Rinisë“, që në atë kohë pati më shumë arsye të ishte e tillë, pasi drejtohej nga disa pena të konceptit „liberal“, sikurse përmendet në biseda kolegësh. Poezitë, duket në fakt se janë të ndikuara nga vetë botuesit e asaj kohe në ktë gazetë, puna e hershme e të cilëve, po reflektonte një mori risish të reja, (dhe kjo jo gjithnjë) në një mënyrë apo formë që solli dhe përdori shumë imazhe të perceptuara, disa prej të cilave deri në një ndryshim në fund të viteve 1990-të, që përkoi me shembjen e mureve të stisura ideo-diktuese. Në një formë a në një tjetër, poezi të tilla, sidoqoftë mbetën dhe janë shumë larg përfaqësimit të trupit femëror, pasi ende mendohej dhe shfaqej në problematikë, ajo që menjëherë qaste si të tillë gjininë femërore. Në fakt mendimi i këtyre botimeve ishte se poezitë e kohës ishin dashuruar me fjalën „e shkathët“, e cila dukej se përshkruante saktësisht, se si duhet të jetë një poet a poete, por përveç kësaj thelbi qëndronte tek vetë qasja që ishte e intriguar nga ideja e artit, që nuk mund të deklarojë gjininë. Kur ndjek idenë për poezinë në këtë nismë të paduskshme e të pavëzhguar në këtë këndvështrim, sheh se sa reciprok mund të jemi, veçanërisht si lexues, në supozimet tona rreth ndikimit të gjinisë në të shkruar. Në fakt poezi të tilla „I bëmë të gjitha lodrat“; „Vajzëria la shenjë“; „Diku jam ndalur e po të pres“; „Trokitja e takave të vajzave“; „Fshehtësi“; „Jemi larg“; „Mall“ janë vetëm poezi të autores Pranvera Osmani, që mbetën të botuara më 21 Maj 1988 në gazetën e asaj kohe „Zëri i Rinisë“. Po ashtu edhe poezi të tilla si „Baresha“ („Drita“ 22 maj, 1988, faqja 9) e autores Vllasova Musta u përcollën vetëm me këtë risi botimi, ashtu sikurse poezitë e autores Gentiana Minga, „Më zgjoi“; „Jemi ne“ („Zëri i Rinisë“, 7 maj 1988).

Një pyetje e lidhur me këtë dukuri të pavëmendshme të kohës që i botoi, dhe më pas të kohës që i harroi, më ka trokitur në kokë gjatë muajve të fundit: „A shkruajnë gratë vërtet poezi të ndryshme nga burrat dhe, nëse po, çfarë mund të thuhet për të karakterizuar poezinë femërore“? Rasti që nxiti pyetjen ndodhi teksa kërkimet e mia ndeshën në emra dhe poezi të tilla, të harruara, të lëna në errësirë, të paragjykuara nga kohërat, në një kohë kur poezisë i mungon vetvetiu „Shoqëria e Poezisë“, edhe pse rrjetet sociale e kanë bërë një lumë a një mol ku përditë e më shumë. Nakatoset vetë poezia, si një arsye më shumë për stacionin e munguar të e të domosdoshëm të ndalesës në fjalë. Në jo pak festivale të sotme kombinacione dhe organizime të shumta përkojnë me atë që është quajtur „Poema Femërore“, të cilën shpesh herë e mburr vetë suksesi me një panel të shquar shkrimtarësh, si Maureen Duffy, Annie Freud dhe Pascal Petit. Në leximin e shkuar të poezisë shqipe, prej talenteve femërore, të tilla si Vojsava Nelo, që pikërisht në majin e 1988 sillte „Çeli kjo ditë“; „Kush thirri poshtë dritares sime“ („Drita“, 1988, 29 maj, fq. 8-9) lexohet edhe kjo gjë që sugjeron se tema është urgjente, dhe jo vetëm për gratë, audienca ende mbetet e përzier.

Por një pyetje tjetër mbetet në kapërcimin e sotëm të pas nëntëdhjetës, me një arsye më shumë për tu ndikur ose jo, në mënyrë të barabartë nga pyetja në fjalë që u shtrua më sipër. Duhet qartësuar se natyrshëm variojnë gjithnjë mendimet për gjininë të mbizotërojnë, sigurisht jo në kthim pas, apo në sfumim, në mënyrë që gjuha të na çojë në vende, karaktere dhe identitete që nuk mund t'i parashikojmë gjithmonë. Është mjaft e qartë se mendime të tilla nuk pritet të mbeten të prera me thikë nga poetët burra, megjithëse poezia e tillë vendoset si një lloj mënyre e paracaktuar, duke përsëritur idenë e Simone de Beauvoir se „burri përcaktohet si qenie njerëzore dhe gruaja si femër“. Pra, ndërsa gratë lexuese janë të lumtura të gllabërojnë gjithçka që është e mirë, lexuesit meshkuj ndonjëherë janë nervozë nga librat me poezi nga gratë, ato me përvojë editoriale mes nesh kanë shkruarse ishte dhe është e vështirë që burrat të bënin rishikimin e librave të grave, sikur një ekspertizë e ndryshme, e specializuar është ende e nevojshme.

Është e nevojshme edhe për vetë faktin e ekzistencës krijuese, dhe për vetë fatin dhe faktin e diskursit krahasues, pa të cilin nuk mund të ecet përpara. Ndryshe poezi të tilla të pëlqyera si „Vajzat“ apo „Pritje“ („Zëri i Rinisë“, 1988, 7 maj) të një autoreje të cilësuar talente, që na kujtoi guximin, sikurse ishte Rexhina Prela, do të mbesin mes fletëve të verdha të arkivave, nëse dikush do të mundet të hedh një sy në kohëra të tjera. Kjo të bën të mendosh se sa e pakëndshme është të jesh i mbyllur, dhe të mendosh se si është më keq, mbase, të jesh i harruar.

Ne të gjithë duhet të shijojmë njëtrajtësisht lirinë e zhvendosjes së kufijve ideologjikë, të shembur

tashmë, por edhe të atyre që qasen tek polarizmi ekstrem i mashkullit dhe femrës. Kjo nuk përshtatet domosdoshmërisht me thelbin se kush jemi dhe si shkruajmë. Poeti mund të zhvendoset përgjatë një vazhdimësie të feminitetit dhe maskulinitetit në poezi për të prodhuar efektet ose personazhet e nevojshme dhe të sfumojë kohërat, vetëm kur arti është art, dhe këtë e bëri ndoshta vetë „Zëri i Rinisë“ me takt. Menjëherë mendon për poetë që e bënë këtë herët në kombe të tjera, si Keats, ose Dickinson. Siç mund ta merrni me mend, nuk ka ndonjë marrëveshje përfundimtare nëse ekziston një ndjeshmëri poetike e dukshme femërore, edhe pse disa mendojnë se mund të përcaktohet një hapje unike ndaj botës dhe trupit në shkrimet e grave, të tjerë sot mendojnë, se këto janë mundësi interesante për çdo shkrimtar, ashtu si territoret që mund të shihen si veçanërisht mashkullore dhe gjithnjë janë dhe duhet të jenë të hapura për të gjithë.

Kur shkruanin dhe botonin emrat e talenteve të lartcituara, kishte dhe emra të tjerë lokalë, që botonin në gazetat lokale, si Valbona Musaku, Ilirjana Resuli, Eneida Mata, Katjusha Latifi, Albana Shala, Vitori Zaka, Lavdije Shqiponja, etj., por ato janë vetëm në arkiva, ndoshta ende mes dilemës së trajtimit si art i fjalës poetike, që i përket kohës së ngurtë ideologjike.

SKELA "JET SCAFOLDING" CILËSI, PROFESIONALIZËM, GARANCI

Skela "Jet Scafolding" tregon gjithnjë e më shumë përkujdesje në të tre elemntët e saj të suksesit. Themelet e mira janë thelbësore. Shpesh kornizat e skelave kërkojnë më shumë pllaka bazë të thjeshta për të kryer dhe përhapur në mënyrë të sigurt ngarkesën. Skela "Jet Scafolding" përdor pllaka bazë në sipërfaqe të betonit. Për sipërfaqet si trotuaret ose pllakat bazë të asfaltit janë të nevojshme. Për sipërfaqet më të buta ose më të dyshimta përdor tabela të vetme, nën një standard të vetëm, një tabelë e vetme duhet të jetë së paku 1.000 centimetra katrorë (160 in2) pa një dimension më të vogël se 220 milimetra, trashësia duhet të jetë së paku 35 milimetra (1.4 in). Për skelat e ngarkesës më të rënda mund të kërkohet shumë më tepër elementë të betonit të vendosura në beton. Në hapat e pabarabartë të terrenit që priten për pllakat bazë, rekomandohet një madhësi minimale e hapit prej rreth 450 milimetra (18 in). Një platformë pune kërkon që elementë të tjerë të jenë të sigurt. Ata duhet të jenë të ngushtë, të kenë binarët me mburojë të dyfishtë dhe të gishtin dhe të ndalojnë dërrasat. Duhet gjithashtu të sigurohet qasje e sigurt dhe e sigurt.

Komponentët themelorë të skela "Jet Scafolding" janë tubat, bashkuesit dhe dërrasat. Tuba zakonisht bëhen prej çeliku ose alumini; megjithëse ka skela të përbërë që përdor tuba të fibrave të qelqit të mbështjella me filamente në një matricë najloni ose poliestër, për shkak të kostos së lartë të tubit të përbërë, zakonisht përdoret vetëm kur ekziston rreziku nga kabllot elektrike që nuk mund të izolohen. Nëse janë çeliku, ato janë ose "të zeza" ose galvanizuar. Tubat vijnë në një sërë gjërash dhe një diametër standard prej 48.3 mm. (1,5 tubacione NPS). Dallimi kryesor midis dy llojeve të tubave metalik është pesha më e ulët e tubave të aluminit (1.7 kg / m në krahasim me 4.4 kg / m). Megjithatë ato janë më fleksibile dhe kanë një rezistencë më të ulët ndaj stresit. Tuba zakonisht blihen në gjatësi 6.3 m dhe pastaj mund të priten në madhësi të caktuara tipike. Shumica e kompanive të mëdha do t'i shesin tubat e tyre me emrin dhe adresën e tyre për të penguar vjedhjen. Bordet ofrojnë një sipërfaqe pune për përdoruesit e tribunave. Ata janë dru të kalitur dhe vijnë në tre trashësi (38 mm (e zakonshme), 50 mm dhe 63 mm) janë një gjerësi standarde (225 mm) dhe janë një gjatësi maksimale prej 3.9 m. Mbërritjet e tabelës mbrohen me pllaka metalike të quajtura pranga ose ndonjëherë pllaka gozhdë, të cilat shpesh e kanë vulosur emrin e kompanisë në to. Dyllat e tribunave të drurit në Britani të Madhe duhet të jenë në përputhje me kërkesat e BS 2482. Po ashtu, përdoret edhe stolisje druri, çeliku ose alumini, si dhe pllaka të laminuara. Përveç tabelave për platformën e punës, ekzistojnë bordet e vetme të cilat vendosen nën skelë nëse sipërfaqja është e butë ose që dyshohet ndryshe, megjithëse mund të përdoren edhe bordet e zakonshme. Një tjetër zgjidhje, e quajtur skatepad, është bërë nga një bazë gome me një pllakë bazë të formuar brenda; këto janë të dëshirueshme për përdorim në tokë të pabarabartë pasi ato përshtaten, ndërsa bordet e vetme mund të ndahen dhe duhet të zëvendësohen. Skela, e quajtur edhe skelet, është një strukturë e përkohshme e përdorur për të mbështetur ekuipazhin e punës dhe materialet për të ndihmuar në ndërtimin, mirëmbajtjen dhe riparimin e ndërtesave, urave dhe të gjitha strukturave të tjera të bëra nga njeriu. Skelat janë përdorur gjerësisht në vend për të pasur akses në lartësitë dhe zonat që përndryshe do të ishin të vështira për t'u arritur.

JET
SCAFFOLDING
LTD

Jet Scaffolding
Unit 212 Flexspace
5 Elstree Way Borehamwood
London
WD6 1SF

Tel: 0192 351 8933
Mob: 077 3874 0018
E-mail: info@jetscaffolding.com

**"Skela Jet" është e bazuar
në Watford, Hertfordshire dhe mbulon
të gjitha zonat në Londër.**

NË NJË FARË MASE VËSHTIRËSIA LIND

Çfarëdo që poezia bashkëkohore t'i detyrohet praktikës tradicionale, mund të ketë pak dyshim se për shumë prej nesh poezia sot duket shumë më komplekse sesa ajo e ndonjë periudhe më të hershme. Në një farë mase vështirësia lind sepse, duke u ballafaquar me diçka të re, ne jemi të detyruar të bëjmë një përpjekje të mirëfilltë për të menduar për veten tonë, ndërsa poezia e shkruar në epokat e tjera tashmë është asimiluar për ne, ne jemi mësuar se çfarë të presim dhe, në disa raste, atë që duhet të admirojmë. Kjo duhet të jetë, sepse një poezi e mirë na paraqet një përvojë të freskët, ose ri-renditjen e përvojës së kaluar, dhe duhet të na ndihmojë të fitojmë ashtu siç është, jo aq thjesht ashtu siç do të donim të ishte.

Sidoqoftë, do të ishte e drejtë të thuhet se shumica e vështirësive tona janë për shkak të ndryshimeve që kanë ndodhur gjatë tridhjetë viteve të fundit (apo më shumë). Poeti është veçanërisht i ndjeshëm ndaj ideve aktuale, ndaj problemeve, tensioneve, preokupimeve, qëndrimeve morale, emigracionit, mënyrës sociale dhe kulturore, politike dhe të përgjithshme të jetës së epokës dhe shoqërisë së cilës i përket, dhe epoka e tanishme është ajo në të cilën njohuritë dhe idetë e reja kanë ndryshuar krejtësisht konceptimin e njeriut, jo vetëm për universin, por për botën brenda tij.

Njohja jonë me shkrimet e poetëve të atillë (që u detyruam ti mësojmë përmendësh me vargjet e propagandës) e që u zgjodhën nga konfuzioni i propagandës, na ka bërë të qartë se poeti, për shkak të natyrës së veçantë të depërtimit të tij, mund të jetë i vetëdijshëm për forcat e fuqishme të fshehura që veprojnë në mendje, shumë kohë para, se termat shkencorë për t'i përcaktuar ato dhe funksionet e tyre, janë synuar.

Kur isha duke bërë studimet e mia postdoktorale e gjeta këtë: … kur Frojdi u përshëndet nga një admirues entuziast si zbulues i pavetëdijes, ai iu përgjigj se poetët dhe filozofët zbuluan para meje të pavetëdijen. Ajo që zbulova i tha Frojdi, ishte metoda shkencore me të cilën mund të studiohet e pavetëdijshmja. Kështu që, megjithëse psikologjia merret si duhet me atë që ka qenë gjithmonë lënda e parë e poetit, si rezultat i eksplorimeve sistematike të mendjes njerëzore të Frojdit, poeti është bërë më i vetëdijshëm për vetveten dhe për proceset aktuale të përfshira në transformimin e përvojën e tij në poezi.

Në konceptimin e njeriut për veten dhe për proceset e tij mendore është ndryshuar rrënjësisht gjatë tridhjetë viteve të fundit, konceptimi i tij për universin e jashtëm ka pësuar një ndryshim jo më pak revolucionar, konceptimi për tradicionalen. Poezia sot lëvrohet shumë dhe masivisht vargëzohet gjuha shqipe në të dy dialektet, dhe në nrmën e saj letrare, apo dhe në forma krahinore, por ajo që del nga sita është shumë pak, madje mjaft larg asaj që duhet të jetë „fine".

Poetët janë dhe ndoshta kanë qenë në gjendje të tregojnë një marrëdhënie jetike midis poezisë dhe jetës siç e njohim ne sot. Do të ishte marrëzi të pohosh se poetët modernë arrijnë ta mbajnë veten aq mirë të informuar mbi teoritë më të fundit shkencore sa që mund t'i përvetësojnë ato dhe t'i transformojnë ato në poezi, por do të ishte po aq marrëzi të mbash mendimin se ata mund të mbeten të paprekur nga këto konceptime të reja të njeriut dhe universit, dhe megjithatë kanë ndonjë gjë të vlefshme për të na thënë. Le të shpresojmë …

KANONI FILOZOFIK SHQIPTAR?

(NUK KA FARE FILOZOFI, POR ÇDO KULTURË KA FILOZOFINË E VET.)

Nëse do të ndikohemi nga disa komente rreth krijimtarisë së sotme letrare, mendja të shkon tek ajo që ndeshet pa u komentuar, me një pikëpyetje nga pas: „Kanuni filozofik shqiptar?“ Një shenjë e tillë e ndikuar pyetëse, për të cilën krijimtaria e tanishme është në kërkim të përgjigjeve për, le ta quajmë atë - fizionominë e kulturës filozofike shqiptare. Le të shpjegojmë. Deri më tani, diskutimet rreth traditës sonë filozofike kombëtare, megjithëse janë kryer nga studiues, që u përkasin institucioneve dhe gjeneratave të ndryshme, të vëzhguar dhe në përputhje me rrethanat mbrojnë pozicionet e mëposhtme: në analizën e problemeve nga trashëgimia jonë filozofike, ose të robëruar në kompleksin e inferioritetit, të shprehura në qëndrimin absolut injorues, ose nihilist ndaj traditës filozofike shqiptare, shoqëruar nga qasja e mbrapshtë e „poshtërimit krahasues“, i cili u bë një zakon refleks me rast, ose pa rast për të „matur“ një „filozof evropian, apo Perëndimor“ dhe „epigonet shqiptare” të tij, nënçmimin e një vepre për një tjetër, ose ekzagjerimin e panevojshëm për meritat e saj. Kur shtjelloj me terminologjinë trashëgiminë filozofike shqiptare (për aq sa ekziston, dhe ka mundur të ekzistojë, me thikën e monizmit) përdor me një arsye të ngushtëzuar, katër koncepte: filozofia shqiptare, filozofia në Shqipëri dhe në mesin e shqiptarëve në trojet e tyre etnike, Mendimi filozofik shqiptar dhe kultura filozofike shqiptare, por dhe në studimet që kanë si objekt marrëdhëniet midis filozofisë evropiane dhe shqiptare, zakonisht përdoren terma të tilla si ndikimi, pritja, projeksioni, etj. Kjo në vetvete flet për nevojën e debatit lidhje me atë që mund ta quajmë „kanunin e kulturës filozofike shqiptare“, i cili duhet të përfshijë krijimin e një arkivi të teksteve përfaqësuese të filozofëve shqiptare dhe reflektime bashkëkohore mbi këto tekste. Ende në fakt nëkëtë lëmi nuk ka një tekst aktual që të themi se „funksionon“ dhe madje edhe „provokon“. Për këtë së pari pas të paktën tridhjetë viteve të hapjes së vendit me Botën, duket se janë formuluar ideja dhe qëllimi dhe ajo që duhet të theksohet duhet patjetër që t'i kushtohet kontributit të intelektualëve të ndryshëm shqiptarë në formimin e një kulture filozofike kombëtare. Padyshim, një nga problemet kryesore teorike me të cilin përballet çdo studiues i proceseve historiko-filozofike është ai për marrëdhëniet universale-kombëtare. Ky problem ka gjithashtu një dimension thjesht personal, veçanërisht nëse studiuesi i përket të ashtuquajturve „popuj të vegjël filozofikë“, dmth. „Një tradite kulturore që nuk karakterizohet nga kontribute në Filozofi, ose nuk ka krijuar filozofinë e vet të lidhur e ndërlidhur me sistemet. Çështja e vetë mundësisë dhe legjitimitetit të „të folurit“ për një filozofi kombëtare, përmbajtjen, vlerën, specifikën e saj dhe kufijtë krahasohen në mënyrë të pashmangshme me Filozofinë, dmth me traditat evropiane të vendosura historikisht ose tendencat bashkëkohore (përsëri evropiane). Dhe kështu, si rregull, tek pohimi i ekzistencës së kombëtarit, filozofitë janë objekt i vëmendjes së historianëve të filozofisë, kombet e të cilëve për një arsye apo një tjetër kanë mbetur në periferinë e historisë dhe për këtë arsye jashtë historisë së filozofisë. Ngjashëm me këtë Robert Martiko, një shkrimtar i ditëve të sotme, që i mëshon mjaft filozofisë dhe domosdoshmërisë së saj, ndërsa komenton për një shkrim të një autori rreth Lasgush Poradecit, shkruan: „Është çudi, deri më sot nuk kam gjetur qoftë edhe një intelektual, të vetëm, të interesohet për esencën e thellë të Lasgush Poradecit, si Njeri, që është gjëja më kryesore, diçka që qëndron matane ARTIT. Përderisa vetë Lasgushi e braktisi muzën poetike në vitin 1946 në një kohë që gjithë të tjerët iu versulën me vrull ti këndonin Diktaturës dhe Vëllavrasjes së Madhe. Kjo pikërisht lihet në heshtje. E vërteta është se madhështia e Lasgushit, krahas talentit te madh, qëndron te e dyta. Pasi Filozofia Idealiste krijon botë, pikërisht ajo krijoi botë, shoqëri e kulturë në Evropë. Bëri të fillonte Rilindja Shpirtërore. Arti nuk ka pikë vlere pa filozofinë e thellë tëndryshimit të njeriut, për te cilën nuk deëgjohet të ekzistoje të pakten ideja…“ Me të drejtë, pos këtij komenti natyrshëm lindin idetë se duhet parë dhe hedhur tashmë vëmendja në tre kapituj të muanguar që i flasin domosdoshmërisht ekzistencës filozofike, sikurse duhet ndalesa tek „Periudha e luftës klasore moniste dhe Kulturofilozofia e saj në dëm të krijimtarisë“, „psikoanalistët shqiptarë në debatin publik të munguar“ dhe „Portreti i vetë ekzistencës në këtë kaos“. Të tre këto kapituj duhet të tematizojnë aspekte të ndryshme të kulturës sonë filozofike origjinale përmes prizmit të diskutimeve në periudhën e strukur, me të gjitha dritëhijet e saj. Duhet kështu të ndjejmë njerëzisht, dhe me termin Njeri vetë tablonë e përpjekjeve të ndryshme për orientim adekuat kulturor dhe filozofik të vendit në këtë periudhë, që edhe pse me autorë të tillë si Poradeci, paraqesin pikat kyçe në historinë e lëvizjes psikoanalitike në Shqipëri, ku vetëm me kaq sa komenton Martiko, kuptohet se marrëdhënia e psikoanalizës- literatura, debati për thelbin e mirëkuptimit sociologjikisht në zgjidhjen e një problemi shoqëror. Në pjesën e fe domosdoshme të kësaj tresheje të cilën e quajta kapituj, dhe jo periudha, duhet të paraqiten filozofët krijues shqiptarë të harruar dhe disi të harruar në mënyrë të pameritueshëm. E kjo kërkon natyrshëm një Akademi të Shkencave të Shqipërisë, jo më të politizuar, kërkon fonde dhe punë kërkimore shkencore të pavarur, që të themei ja më në fund, edhe bibliografia gjithëpërfshirëse që shoqëron pjesët e nëpërkëmbura të një Kombi krijues do të lehtësojnë çdo studiues, i tunduar nga trashëgimia filozofike shqiptare, që natyrisht është e thukët, e pasur dhe e pastër, sikurse është Gjuha Shqipe dhe Fjalët e Urta e proverbialiteti i një populli historik në Trojet e veta.

VILA RONEL

V.R
Bar & Restaurant

Vila Ronel Bar
& Restaurant
46 Birchington Road
London
NW6 4LJ

020 7624 1385

www.vilaronelrestaurant.co.uk
Reservation@vilaronelrestaurant.co.uk

TË GJITHA NË NJË

Nga dyert e Spitalit të Traumës nën përkujdesjen e vëtë Dr Bedri Miha lotët e atyre ditëve ishin akoma më të mëdha. Nga njëra anë sëmundja e vëllait tim, Bashkim Terziu, që ishte njëkohësisht Kryetari i Forumit Rinor të PD-së për Elbasanin, i cili ishte mjaft rrëndë, ndërsa nxirrte shtatëmbëdhjetë gurë nga veshka e tij, pas një operacioni të stërzgjatur dhe nga ana tjetër shtatëzania e rrënduar e sime shoqeje me binjakët e mi, bënin në të njëtën kohë që isha Sekretar i Marrëdhënieve me Publikun në degën e PD-së Elbasan, Drejtor i "TV Dardan" dhe gazetar i RD-së, të shkonin përtej dëshirës së seksioneve, strukturave të tjera të PD-së dhe vetë PD-së Tiranë, që kërkonin të isha në listat e kandidatëve për deputetë. Kjo ishte për vitin më të vështirë, vitin 1997. Zgjedhjet e 1997-ës, më saktë zgjedhjet e parakohshme të 29 qershorit të vitit 1997. Në këto zgjedhje, Partia Socialiste mori një fitore mjaft të thellë, duke fituar 65 për qind të votave, kurse PD-ja 20.37 për qind. Kurse vlerësimi i ndërkombëtarëve ishte, "Zgjedhje të pranueshme". Nga këto lista u tërhoqa duke lutur tërë strukturat e PD-së së asaj kohe, për arsyet që citova më lart, duke qenë aktiv dhe në frontin e parë në të gjitha angazhimet e mia. Më pas ishte viti 2001. Revista "Spektër" e 7 Prillit 2001, me autor të mirrënjohurin e letrave, Sami Neza, shkruante për këtë fakt: "Në listën e PD-së nuk mungojnë edhe njerëz edhe njerëz të shtypit … Sokol Jolldashi, Fatmir Terziu, Astrit Nuri…" (Sami Neza, "Spektër" 7 Prill 2001; faqe 9). Edhe në këtë kohë arsye të tjera më detyruan të shkëputem nga këto lista dhe të drejtohem me torbën në krah, me familjen time për një jetë më të sigurtë. Edhe vëllai im mori rrugën e kurimeve dhe ende kurohet sot në mjedise të tjera. Por askush nga familja ime, prindërit dhe njerëzit e mi kurrë nuk e braktisën PD-në, misionin e saj demokratik, sikurse perceptohet në Demokraci, sikurse ndjehet tek njerëzit e thjeshtë, familjet e sinqerta, të përvuajturit, të përkushtuarit, idealistët, jashtë ndjenjave të korrupsionit, zullumit dhe maskaradës së dhimbjes. Sakaq, kohë më parë, aktualisht katër vjet më parë, në muaj maj të vitit 2017, mes rrjeteve sociale dhe disa mediave mora vesh se drejtuesit e degës së PD-së Elbasan, të asaj kohe, kishin refuzuar të bëjnë fushatë, si pakënaqësi me listën e kanditatëve të PD-së të paraqitur nga Lulzim Basha. Me këtë rast deputetja e Partisë Demokratike, Arbjola Halimi, që është një prej emrave që kanë mbetur jashtë listës së PD-së për zgjedhjet e 25 qershorit, e vetmja që ka shprehur mbështetje për Lulzim Bashën thoshte pëmes një postimi në rrjetin social "Facebok", ajo shkruan se krerët e degëve në qarkun e Elbasanit kanë refuzuar që të bëjnë fushatë. Arbjola Halimi u bënte thirrje atyre që të mos tërhiqen nga gara. Kjo duket vërtetë më normalja, përtej fjalëve të tjera. Të gjitha janë thënë në një. Dhe të thuhen në një, do të thuhet kulturë, qytetari, demokraci, mirëkuptim, me synimin që Shqipëria të ecë përpara. Me synimin që të mbetet Opozita, një ligjësi kaq e domosdoshme në Demokraci. Me këtë të fundit, "të gjitha në një", im atë, i rrënduar nga vitet ende e blente gazetën RD, rregullisht si atëherë, ndërsa tetë muaj më parë iku në duart e Zotit. Ndërsa koha e sjell që jo rastëisht të kaloj andej nga Dega e PD-së së Elbasanit, të ndjej ndonjë uf dhe ndonjë brengë, për çelësin që i ka ngecur asaj dere të PD-së nga më aktivet në vend dikur. E atëherë në 2017-ën shkruajta me forcë: „dashkan të hyjnë në lista"?! Kjo ishte për të gjithë: "të gjitha në një, Dhimbje Demokracie!" E fundit, mbetet kjo risia e fundit, cingërrima demokratike e demokratëve të shasitur e të hutuar të PD-së së sotme.

Nëshkruhet me një vogëlsi në tërë „vlerën" demokratike, ku Lulzim Basha me "masakrën elektorale", ende të përfolur e aspak të provuar nga tërësia që e rrethon me staf dhe me „call center" kërkon të provojë akoma mandatin në krye të PD-së, kur gjithnjë ka folur për reduktime mandatesh… Për sa kohë do të duhet të mos flitet për Demokraci dhe rrugëtimn e duhur të saj?

SOMETHING TO LEARN FROM ALBANIANS

A few days ago, with a time recourse due to the Pandemic and many other personal events, in the next meeting with the Ambassador of Albania in London, Qirjako Qirko, the conversation touched, among other things, on a well-known topic related to the assistance of the Albanian people in the time of World War II for the Jewish community. As the conversation went on in her channel, the Ambassador felt proud to retell the emotions of an exhibition by Yad Vashem Great Britain organized by the Board of Deputies in England on the heroism of the Albanians for the salvation of the Jews. The exhibition, according to the ambassador, had several effects. The main thing was that the British Jews learned there more about the heroism of the Albanians, who saved the Jews during the Nazi occupation. Ambassador Qirko said that when addressing the audience, saying that "the history of the protection of the Jewish population in Albania is extraordinary", adding that it was "an excellent example of humanity and a lesson for future generations", they erupted in applause. Such applause was felt only in the days when Covid-19 conquered the World and when on the streets of Great Britain, big and small, without distinction, applauded the heroes of the NHS. Similar? Perhaps with a simple connection, showing that all wars do a good thing, they bring messages of unity and respect, human sacrifice for man. The author of the book, Out of the Mountain's Shadow, Rose Alexander, responded to the media with this preamble, while at the core of this book she has placed love and pain inspired by true stories. She expressed herself as her emotional book saw the light of day on June 10: "On my way to Kentish Town, everyone applauded together, made donations to others, did charity work, and stepped in to help their neighbours. This made a nice connection to my book. I had often wondered if people nowadays would be as brave and selfless as the Albanians I have written about, and it has been heart-warming to see that we have not completely lost that ability. Obviously, the pandemic is not at all like the horror and persecution of the Holocaust, but nevertheless it has been good to see that people can act altruistically and something positive can come out of the horrific events of last year." And the Albanians did this in difficult times of war when their lives were in danger. And they did it to save the Other. And with the Other they even built love lines. In Albania, it is customary to offer guests loyalty and hospitality and to guarantee their safety. Once an Albanian has given a guest his word, his 'besa', he must carry it out. It is this tradition that contributed to giving Jews from all over Europe safe haven during World War II. With this code of "Besa" in the author's novel follows the line of love of the Albanian Bekim with Hannelore. A love almost at first sight. In the narrative love is born like a childish spark, while the fire of war and the danger of the savage Nazi invader seeks to burn and destroy everything. This line goes to a deep reason, to important details in the novel, and the message is quite beautiful, saving the life of the Other, no matter what, even the loss of your life. This is the love of Albanians blessed in their ancient code "Besa", which the narrative of the novel makes quite alive. What begins as Bekim's trust in Hannelore's family develops into love as he does all he can to keep them safe. In this connection naturally is what happened in 1939, and then with the flight of the Italian fascists, the other Nazi occupier makes the situation more agile. Those who sheltered the Jews were poor Albanians, but they had a big heart. This detail becomes transparent and for the whole reason of the narrative follows the Jewish family, which finds a holy place in Albania, after fleeing from Austria and the events of Kristallnacht. Thus, the novel shows a largely unknown part of the Holocaust, as much as the two love lines in time and space almost find their meeting point in Italy in 2019 when another trust and another love awaken further searches for artifacts in the mountains of Albania. In this line are Ruth and Zak, those who seek to go to the end of what the narrative approaches as the solution of a mystery to his dying father. In the novel we learn about Bekim becoming a partisan who fights to win the freedom of his country, just as many tears come naturally when Hannelore left Albania for America. On the other hand, the love line of 2019, the one between Zak and Ruth, is of course a line that the novel needs to shed light on many enigmas, in which the reader not only reads, but clearly understands many things related to the virtue of Albanian fidelity for centuries. The alternation between the story of the Bekim, which occurred in the years of World War II, and that of Ruth and Zak in the present, exactly in 2019, is a perfect blend. Zak, being the son of Bekim, who lives in Italy for only thirty years, meets Ruth, who is staying on vacation in an apartment, right on the street where he lives. Zak giving Ruth the story of his father's life and Ruth, as a former investigative journalist, is completely immersed in the Bekim's love story with Hannelore. Of course, going to Albania is interesting and remains, where Ruth also meets Zak's parents. However, in both stories, the characters enrich the essence of the Albanian code of "Besa", which goes into the narrative by putting the needs of others in the first place. Something to learn from Albanians.

EMOCIONE KOMUNITARE PËR LAVDRIM KRASHIN

Nuk kishte si të ishte ndryshe. Deputeti i sapozgjedhur i Parlamentit të Shqipërisë, Lavdrim Krashi, nuk mund të ikte pa marë „bekimin“ e fundit të komunitetit shqiptar, me të cilin ndau gëzimet dhe problemet e përbashkëta në dhjetra e dhjetra vite të tëra angazhimesh dhe përkushtimesh komuntare, intelektuale dhe të pozicionit të tij institucional në departementet e strehimit të bashkive të Londrës. I gjendur gjithnjë aktiv si nga ana komunitare, ashtu dhe si drejtues i socialistëve në emgrim në MB, Krashi tashmë është në udhën e tij pas, të kthimit në Atdhe. Krashi nuk do të synoj më të bëj ngjitje shkallësh në MB, por në aspektin ligjmiraatues të Shqipërisë ai do të jetë në krye të angazhimeve më të mëdha, pasi tashmë është tërësisht i kompletuar. Ai ka shkollën e Dibrës që e rriti dhe e edukoi në fëmijërinë e tij, ka staturën disiplinore të skënderbagasit dhe shkollën e kualifikimet britanike, që e bëjnë atë kështu një deputet ndryshe e me zell e angazhim të ri. Lavdrim Krashi u përshëndet në një mbrëmje festive me qindra anëtarë të komunitetit dhe u përlot duke parë duartrokitjet dhe urimet e tyre. Dhe nga koha kur Lavdrim Krashi, ishte pjesë e grupit themelues të socialistëve shqiptarëve në fillim të viteve 90 në Shqipëri, ndoshta kanë kaluar vite, por emocionet janë të njëjta. Me origjinë nga Dibra, i diplomuar në Fakultetin e Inxhinierisë në Tiranë, Lavdrim Krashi, ka qenë një nga 6 themeluesit e parë të Forumit të Rinisë Eurosocialiste Shqiptare: së bashku me Haki Morinën, Pandeli Majkon, Ilir Zelën, Flamur Metallarin dhe Arjan Kokoshin. Kjo ka qenë dhe bërthama e parë që më pas u zgjerua me Ilir Metën, Monika Kryemadhin, Ndre Legisin, Luan Ramën etj. Në fushatën e vitit 1992, Krashi së bashku me Monika Kryemadhin dhe një grup tjetër të FRESSH u angazhuan në rrethin e Dibrës, për të arritur që të nisnin një dialog të ri me qytetarët e zemëruar më PPSH-në. Pas një angazhimi politik në FRESSH, Krashi largohet në Britaninë e Madhe, ku ka krijuar jetën e tij, por gjithsesi ka ngritur një aktivizëm të organizatave shqiptare atje për mësimin shqip, lobimin apo lidhjen me Shqipërinë. Edhe pse i punësuar në Londër, Krashi ka disa vite që merr pjesë në debatin publik në vend natyrisht për çështje që i takojnë aktivizmit, por edhe zhvillimve në Britaninë e Madhe.Nga vitin 2015, ka qenë aktiv edhe me shkrimet e tij publistike që janë botuar në gazetën online dhe revistën tonë në print, si për rastin e zgjedhjes së kreut të parë të bashkisë së Lodrës me origjinë emigrante, Sadik Khan, ku natyrisht shqiptarët kanë kontributin e tyre të rëndësishëm, por edhe në zhvillimet më mëpastajme. Me rastin e humbjes së laburistëve britanikë në zgjedhjet parlamentare të vitit 2019, Krashi shkroi një analizë që u botua në median tonë, e cila u pasua dhe nga disa media të tjera, ku shtronte idenë që Partia Laburiste duhet të shkonte drejt qendrës dhe përkrahu fitoren e Sir Keir Starmer. Gjatë gjithë këtyre viteve, Krashi ka ndikuar në shumë lidhje që qarqet akademike, sipërmarrëse, por edhe politike të Britanisë së Madhe të zhvillojnë me Shqipërinë, që është konkluduar në marrëdhënie dhe projekte të rëndësishme. Ai ishte dhe i pari i zgjedhur në kryesinë britanike të Paqes Globale, por dhe një nga aktivistët e zjarrtë e angazhues të censusit komunitar britanik. Krashi ka qenë dhe drejtues Bordi në disa organizata komunitare. Tashmë është Atdheu që pret të ndjej dhe dëgjoj ritmin dhe angazhimin e tij meritor.

A DO TË NA DUHET MË SHKOPI?

E ku mund të flitej tjetër gjë atë ditë. Shkopi?! Shkopi, po rikthehet. E rikthimi i bënte rixha edhe kohës. I mposhtte rrezet e forta pingule, që zbrisnin aty, sikundër ndodhte mbi shapkën e gjelbër të tij, po ashtu dhe ndanë hijeve të Çinarit.

-Shpresoj të më nuhasni! - Foli shkopdiktuesi i rastit. Të tjerët heshtën, por kurreshtja nuk mund të linte mënjanë sytë që lëvizën sa tek njëri, po aq dhe tek tjetri, sipas mundësive gjeometrike që u krijonte rrethi anës Çinarit.

-Është koha e shamponit tani? – Pyeti dikush dhe përsëri pa u diktuar, duke mbajtur anonimatin, mbajti formatin e rrethit të Çinarit.

-Ë, de, ë, merrni një aluzion të shamponit tim.

-Bre, bre?! – U fry habia rreth e përqark. Edhe ajo shëtiste në rreth.

-Bëjeni këtë me një frymë. Bëjeni e ribëjeni, ndërsa pastroni flokët që ju zgjaten, që u bien e që u shkëputen tutje nga shpatullat.

Përsëri mëdyshje. Përsëri dilemë.

Por ai vazhdoi…, nuk e kuptoni, nuk e shikoni?

… - ose sytë e lodhur janë me të njëjtën ngjyrë si e imja. Një hije e Pranverës do të thoni? Ose, ose…, ju nuk më dukeni më, sikur po e dalloni ngjyrën. Ngjyrat, do të thoja. Atëherë nëse nuk i dalloni ngjyrat, më nuhasni në përzierjen e ilaçeve ndërsa kaloni dyqanin e parfumeve.

-Jemi në trazim kohërash, mitesh, legjendash.

-Jo, e keni gabim. Nuk mund ta vendosësh gishtin në asnjërën prej këtyre. – folën gati njëzëri dhe kjo u ndje dhe shkundja e lehtë e Çinarit në pellgun e vogël e të pastër të shatëvanit anës së tij.

-Ne nuk nuk nuhasim. Ne nuk …

-Atëherë më nuhasni në vajin e lëkurës, një veprim i qëllimeve të tilla të pastra që na kthejnë në ditët tona më të hershme. Shpresoj të më shihni, në mjedise…

-Ku dhe kur mund të ndodh që të bëhet një gjë e tillë? Mos vallë e gjitha është ende folklor?

Dhe … përsëri dilemë…

Përsëri vetëm fjalë nën Çinar. Unë do rikthehem si atëherë. Unë do të jem përsëri shkopi…, shkopi që i duhet kësaj shtëpie, kësaj familjeje, kësaj… rrëmuje. E ju do të më kujtoni e rikujtoni…e do thoni …

Shkopi? Do të rikthehet Shkopi?!

Shushuritje. Shukamë. Pëshpëritje. Lutje në qiell të hapur.

Dhe ja…, ja ku po shfaqet…

Po shfaqet.

Pjesa e pasme e një koke nga një i huaj, flokët e të cilit kanë të njëjtën ngjyrë dhe unë po e përndjek kujtesën tuaj. Apo më shikoni në fytyrën e venitur në një dritare që pikturon makinën që ju bën të kërcej zemra dhe sytë tuaj të dyfishohen. Apo do të më shikoni si një fantazmë në rrugët që përdornim, jo thjesht për të ecur.

Mbyllini sytë dhe më dëgjoni duke qeshur ndërsa largoheni, të dehur dhe vendosni ku do të hani në ditët e tjera.

Hapat e hapave mbërthejnë kapësen e gojës dhe pengojnë rastësisht fjalët: „Kënga e rinjohjes së burrit me gruan.“

Sa shekuj paskemi ecur mbrapsht?!

Sa shekuj…eh, bre sa shekuj. Edhe unë qenkam tashmë i huaj?!

Më dëgjoni?!

Shpresoj të më dëgjoni, në këngën time të preferuar „Ç'je ti që kërcet në portë?“ ndërsa koha për tu zgjuar vjen herët në radio, ose në telat e violinave që po ua shqyejnë telat e zemrës suaj kur luani solo në orkestër në ditëlindje. Atëherë më dëgjoni në këngët moderne dhe më imagjinoni me ato legjendare, në mënyrën se si do t'i vendosja duart në ajër dhe do të hapja gjoksin tim, duke tundur flokët në sytë e mi. Dhe atëherë do të isha Ago Ymeri, apo Ymeri Aga. E thua do të më dilnin përpara Ali Pasha, Selim Begu, apo Asllan Begu? E ku, e ku do të ishte Konstandini i vogël?!

Mbi të gjitha uroj të më ndjeni, tani.

Vendos një dorë rreth belit dhe lëviz flokët nga qafa. Vë një puthje në faqe ndërsa unë fle dhe ti thua se po 'fryj flluska'.

Dhe, mbase do të më shijosh. Kjo ishte koha e munguar, ndoshta tani nuk i duhet më Botës, sepse kur ishte i munguar, me siguri duhet të isha unë një labirinth i tillë gjatë gjithë kohës.

Shkopi… A do të na duhet më Shkopi? – pyesnin njëri-tjetrin nën Çinar, ndërsa një radio i përcillte larg e më larg vargjet e ardhura nga rapsodia e De Radës kombëtar: „Mbi kalin ballë erës së detit/hapeni flamurin tim/e në mes të flamurit/lidh e le shkopin tim“.

NATYRA E NJERIUT

Ja dhe hapi i shtatëmijë e tridhjetë e dytë. E kapa me sy në zemrën e aplikacionit me simbolikën e zemrës të I-phonit tim. Dhe ndjeva disi lodhjen e hedhjes së këmbëve në barin e njomë. Ende dukej lagështia e mëngjesit. Ende…e ndjenin dhe lulet. Ndërsa po shëtisja duke nuhatur aromën e tyre, po aq dhe bukurinë ndryshe të secilës prej tyre, ndieja se enkas takova një lule më të ëmbël. Më të ndjeshmen e ëmbëlsisë, se çdo lule tjetër që kisha ndier ndonjëherë.

Lulja ishte delikate. Ishte dhe më e bardha nga më të bardhat. Dhe, ndërsa u afrova pranë, e më pranë saj, e ndërsa e nuhata, dhe e strënuhata, ndjeva se më thirri. Më thirri me të madhe: „Ju lutem, ju kërkoj me ngulm të më zgjidhni!“

Unë e doja lulen. Dhe lulja më donte mua. Kështu që unë zgjodha lulen. Kështu që dhe lulja më zgjodhi mua. Atë lule e solla në shtëpi. Ajo lule erdhi gjithë gëzim me mua. Lulja më bëri të lumtur. Dhe unë e bëra lulen të lumtur. E ujitja çdo ditë. Unë bëja gjithçka që mundesha për t'u kujdesur për lulen. Por çdo ditë, unë shihja lulen të thahej. Gjithnjë e më shumë çdo ditë lulja përthahej.

Dhe u përpoqa ta pyes lulen se çfarë nuk shkonte. Por, lulja ishte e lumtur dhe refuzoi të më tregonte. Duke parë pas, thellë në zemrën time, e dija se çfarë nuk shkonte. Por, me egoizëm nuk mund ta besoja. Zemra ime, dhe ajo si e aplikacionit të I-phonit tim nuk donte ta pranonte.

Dhe besoj se lulja e dinte se çfarë ishte e gabuar. Ajo ishte lule. Lulja ishte shumë e lumtur për ta pranuar atë fat që kishte. Kështu që një ditë, ndërsa e mora lulen me vete në një shëtitje, e mbolla në tokë. Unë nuk mund ta mbillja lulen aty ku e kisha gjetur, sepse unë tashmë e kisha shkatërruar lulen deri në atë pikë, sa ajo nuk mund të kthehej më në tokën e saj. Kështu që unë e mbolla lulen me kujdes në një vend të ri. Lulja ishte e trishtuar dhe

disi e befasuar. Edhe unë isha i trishtuar, dhe po aq i befasuar. Megjithëse e dija që po vinte dita që ajo të…, ajo lule të rilindte. E dija se e kisha në zemrën time. Nuk qe e shkruar, thashë me vete. Sa i vjetëruar kisha mbetur?! Zemra ime ishte nën diktatin e asaj zemërze të vogël të Aplikacionit të I-phonit tim. Por, lulja si lule ende kishte buzëqeshje.

Sa hapa sytë lulja ishte përsëri e qeshur.

E dija që tashmë lulja do të zgjidhej nga dikush tjetër. Ndaj e kuptova se do të lulëzonte. E kuptova se do

të bëhej më e bukur, edhe në atë errësirë. Edhe në atë… rimbjellje. Pronari i ri dhe lulja do të ishin më të lumtur. Unë dhe lulja nuk ishim të aftë të ndërtonim lumturinë përtej dritës. Dhe u ktheva të shëtis përsëri. Shkova të shkel me këmbë në të tjera kopshte, duke shpresuar se kishte një lule të destinuar për mua. Atëherë iu ktheva I-phonit tim dhe në aplikacionin me një zemër të kuqe pashë numra të pafundshëm. Kishte dhe mjaft zero…, zero, zero, zero…zero drite në errësirë.

Fshiva sytë dhe ashtu mes të dridhurave ndërtova një lidhje të re. E nisa ta shkruaj. E nisa ta ndërtojë prej fillimit. Dhe e gjitha zvarritej mes shkrimit. Ashtu, si fillimi dhe fundi, ashtu si zhvillimi dhe lidhja mes të tre pikave të tilla ishin të njëjtat gjëra. Mundeshin nga errësira, iknin nga drita. Kjo ishte e tëra.

Ndjeva një muzikë të lehtë, që zbriste në poret e lëkurës sime. Vinte e ikte si tingulli i fyellit të bariut. Ndjeva dhe një pëshpëritje. Pastaj një tjetër… të më rikujtonte: „Kjo është natyra e Njeriut!“

E gjitha i ngjan grykësisë së ariut.

Në aplikacionin tim zemra vazhdonte të shtonte zero… zero, zero, zero deri në të gdhirë, zero drite në errësirë.

TIMO MËRKURI ME NJË SPROVË BINDËSE

Riti i sakrificës njerëzore duket se nuk është thjesht një „thirrje“ brenda ndjesisë dhe njohurive të studiuesit të apasionuar shqiptar, Timo Mërkuri, por dhe një qasje me një kënd të ri vëzhgimi. Ky kënd i ri i shtrimit të aspekteve kulturologjike e ka bërë murimin të vij tek lexuesi jo thjesht si një baladë, por si një hapësirë kulturologjike, ku këndi i vëzhgimit i ngjan atyre këndeve të diamantit, me të cilat gjithnjë drita dhe detajet e saj pasqyrohen ndryshe nën sy e në vëzhgim të syrit. Pikërisht këtu merr këndvështrimin e vet „Balada shqiptare e murimit dhe marrëdhëniet me variantet e vendeve fqinje“ si një sprovë. Duke ditur se Kënga e Murimit është një nga këngët më të njohura të poezisë popullore legjendare, që këndohet pothuajse në të gjithë vendin, hapësira që shtron dhe gjeografie e trajtesës së mërkurit tek sprova e tij studimore është me një fytyrë të plotë ballkanike, ku skedari i fqinjësisë bëhet më i plotë në transkulturalizimin e tij, por aq dhe në formatin e vjetër e të ri të domosdoshmërisë së njësimit traditë-kulturë.

Mërkuri që në hyrje sqaron: „Në rrafshin shqiptar kjo baladë jo vetëm që ekziston në të gjithë hapësirën gjeografik të banuar me shqipfolës, brenda dhe jashtë kufijve të shtetit shqiptar, por ka një unitet në tërësinë strukturore…“ Prandaj kjo ekzistencë e lashtë dhe e gjerë, me kohë ka marë simbole të ndryshme, duke u zëvendësuar me elementë që simbolizojnë njeriun, apo me spërkatjen e themeleve me gjakun e një kafshe të therur. Ndaj dhe studiuesi e sheh si gjetje që dhe pse një gjeografi e vogël shqiptare, versionet e qasjes së murimit janë të ndryshme.

Objekti ku lokalizohet riti i murimit në hapësirën shqiptare ndryshon sipas krahinave. Në krahun veriperëndimor Shkodër, Dukagjin, Pukë, Mirditë dhe pjesërisht Krujë, Durrës, Elbasan balada është e fokusuar në murimin në kala, ku faktet folkloristike japin detaje për kalanë e Shkodrës, të Drishtit, të Elbasanit dhe Durrësit. Në krahun verilindor, në Malësi të Gjakovës, Kosovës, Lumës, Dibrës dhe në krejt Jugun objekti përqëndrohet për murimin në urë, si përshembull në Urën e Fshajt midis Gjakovës dhe Prizrenit, të Spiljes në Dibër të Madhe, të Artës në Jug, në ndonjë fshat të Pogradecit dhe të Korçës objekti shkon tek murimi në Manastir.

Me syrin dhe këndin e vëzhgimit të Mërkurit risia e sakrificës së murimit shkon përtej në hapësirën e Ballkanit dhe rrëmon të pasqyrojë elementët e një diskursi të gjerë. Objektet e murimit gjenden për murimin në urë, si tek Ura e Artës në Greqi, të Strumës në Bullgari, apo dhe për murimin në manastir tek Manastiri i Arxheshit në Rumani. Në studimin e Timo Mërkurit referencat dhe gjetjet janë më të gjera, ku ai është bazuar dhe në kërkime të tjera, të reja dhe në ato që vijnë nga forma të ndryshme të shkrimiit dhe të kërkimit shkencor.

Në këtë aspekt diskursi rreket të trajtojë më thellë legjendën rreth themelimit të Kalasë së Rozafatit, për të cilën Barleti flet që në vitin 1504 tek „Rrethimi i Shkodrës“.

Kjo legjendë, sado që nuk ka ndonjë gjë të përbashkët me atë të subjektit të këngës për këtë rit sakrifice, është një dëshmi me interes për ekzistencën e një tradite të tillë. Duhet theksuar se një këngë e tillë nuk gjendet te Arbëreshët e Italisë, sikurse gjenden baladat e tjera të vëllait të vdekur, të rinjohjes etj. Humbja tek Arbëreshët e Italisë mund të shpjegohet me kushtet e reja ku ata u vendosën, me mungesën e objekteve kala dhe ura rreth të cilave ato patën jetuar dikur në vendin e tyre të origjinës.

Në Ballkan më shumë për këtë risi flitet për Kalanë e Shkodrës dhe Urën e Artës. Timo Mërkuri në studimin. Etij tipologjik „sprovë“ merr dhe formën e një zgjerimi të njohurive të prura më parë nga mjaft autorë, ku Shuteriqi, Sako dhe mjaft të tjerë shihen edhe si një bazë e formatimit të ri të domosdoshmërisë njohëse dhe zgjeruese. Gjithashtu nga „Visaret e Kombit“ ajo që është shtjelluar tregon për gjerësinë e materialit në hapësirë, kohë dhe vend.

Duke përfunduar mund të themi se ashtu sikurse ndjejmë një atmosferë të mallëngjyeshme me personazhet kryesore të baladave, me ritin e sakrificës dhe me murimin në tërësi, ashu ndjejmë edhe me leximin e kësaj sprove të këndshme e të ndjeshme të Mërkurit. Me këtë sprovë autori ka bërë një ngritje të ndjeshme të „cros-culturalizmit“ ose të atyre gjërave kulturore që kanë të bëjnë me kultura të ndryshme ose sikurse njihet si krahasimi midis tyre. Thuajse tashmë Mërkuri me këtë studim që vjen nga fusha e komunikimit ndërkulturor, e njohur edhe si komunikim ndërkulturor, na jep qartë se edhe në këtë pikë është zhvilluar thellimi i njohjes së risisë së sakrificës së murimit si një zbatim i shquar i paradigmës ndërkulturore, në përgjigje të presioneve të globalizimit që prodhuan një kërkesë për trajnim ndër-kulturor të ndërgjegjësimit në komerciale të ndryshme sektorësh.

E ARTA E AGIM MATOS NË LIDHJEN DISKURSIVE ME EPOKËN E ARTË

Abstrakt

Qëllimi i këtij punimi është të sqarojë se si imazhet e hapësirës joniane në poezinë e vëllimit „Pluhuri i artë i përjetësive“ (2016) të Poetit Agim Mato „Mjeshtër i Madh“ janë të lidhura me terminologjinë kulturologjike të përjetësisë, një ngashërim që qaset mes diskursit të kohës kur erdhën në syrin e lexuesit poetët e Epokës së Artë. Së pari do të rishikoj shkurtimisht motivin e një trajtese të artë në poezinë e Matos dhe lidhjen e saj me mitin. Atëherë unë do t'i lidh këto imazhe poetike me një kontekst më të gjerë të përfaqësimit gjeografik dhe psikoanalitik Jonian, dhe më në fund do të përpiqem të tregoj se si këto art-prurje shumëdimensionale poetike nga ana e tij lidhet me strukturologjinë e qasjes gjeografike dhe kulturologjike në përgjithësi janë një pasqyrë e përjetësisë që nga Epoka e Artë.

Epoka e Artë në poezinë e Agim Matos

Poezia e Agim Matos sikurse njihet shpesh përcjell imazhe të një bote utopike, një botë që është në kërkim të rrjedhës paqësore dhe asaj forme të dashur e të perceptuar si „të begatë“. Kështu, ndërsa lexojmë poezinë e këtij poeti në vite, duket sikur lexojmë një aspektualitet të ngjashëm me poezinë Bukolike, ku qaset një zhanër parësor i shkëlqyeshëm, bota imagjinohet si një vend i përjetshëm i bujarisë dhe qetësisë, ku peripecitë e dashurisë janë shqetësimet kryesore të njerëzve dhe perëndive, dhe ku që në titull fokusi „Pluhur i artë i përjetësive“ krijon diskurs kulturologjik të plotë ngjashmërie. Në fantazinë e Matos, „Ti libër“ është jo thjesht një lloj i ngjashëm, por libri është tej fantazisë në udhën e dëshirës që të zërë vend në raftet e bibliotekave hijerënda, por me lexuesin, „bariun e librit“, ku ngjashëm dhe poezia bukolike, fantazon sipas mënyrës së saj, me bariun, që pushon me gjithë kohën në dispozicion të tij dhe që simbolizon jetën e qetë. Po kështu tek poezia e Agim Matos „Lisat“, lisat ecin dhe janë përballë: „Përballë malet pak çaste pas krismave, pas betejave/me tymin e heshtjes që ngjitet ngadalë mbi kreshta/ Dëgjohen tingujt e ndonjë zileje“. Tingujt e zileve forcojnë anën baritore, që efektivisht edhe në Argonautika e Apollonius, barinjtë shoqërohen me një botë idilike me bollëk dhe paqe. Komunitetet baritore që Argonautët hasin gjatë udhëtimeve të tyre kujtojnë qëllimisht epokën e Artë mitike, siç përshkruhet nga Hesiodi, që në poezinë e Agim Matos, shkojnë me „Këmbët e mushkave (që) hapin gropa të vogla zhurme në zallin e natës/gjumi rëndon mbi qepallat, mbi kurmet/e rraskapitura…“.

Në poezinë e Agim Matos këto imazhe janë të lidhura me ambientin, me fatet e jetës, me rrethanat që ndikojnë, me kohën kur mbretëronte diktatura, ashtu sikurse këto imazhe jo pak herë herë në poezinë bukolike janë të lidhura drejtpërdrejt me mbretërimin Ptolemaik. Kështu, Agim Mato me poezinë e tij „Në Limanin e ditëve tona“ ngre Himnin për Jonin, ku i jep forcë lindjes së muzikalitetit, këngës që „çan përmes stërkalash“, ashtu sikurse në „Himnin për Zeusin“, me një poezi me një karakter të fortë panegjirik Kalimakusi, i jep përparësi një versioni të mitit të lindjes së Zeusit, sipas të cilit vendlindja e perëndisë ishte Arcadia, sesa Kreta. Sipas interpretimit të Kalimakus, Arkadia, deri atëherë një vend i thatë dhe jo-mikpritës, gëzon pjellori të menjëhershme kur lind Zeusi dhe shndërrohet në fushën baritore të imagjinatës poetike, dhe natyrshëm sipas Matos në kundërshti me atë që ndodhte „këngët që ngrinin ishin sikur ndërtonin barka/dhe t'ju djemve pranë“, pra të largoheshin me këngën e vjetër e të moçme, e të iknin nga ktrahura nga sytë këmbët. Zeusi i ri shqiptar e kishte tejçuar në greminë atë që ishte ndjerë në shekuj dhe koha e gjeografia tashmë sipas poezisë së Matos, shkonte në kahun tjetër të panegjirizmit të Kalimakususit dhe Zeusit të mitologjisë, sepse ndryshe Mato nuk do të trajtonte kaq bukur këtë pasuri vargore: „Çajnë këngët dhe të shyra nga koha/ në limanin e ditëve tona. Zbresin nga anijet detarët e vjetër,/zbresin nga këngët dhe drejt nesh vijnë“.

Ndërsa në linjat hyrëse të „Himni për Zeusin“,, rregulli qiellor i Zeusit lidhet qartë me rregullin tokësor të Ptolemeut II Filadelfus, i cili është Zeus „i zgjedhuri“, ekziston një sugjerim i fortë se Ptolemeu, gjithashtu, do të sjellë një epokë të paqes dhe prosperitetit, gjithashtu tek Mato sarkazma e bazuar tek një realitet dështak shkon vetëm tek pritja dhe natyrisht pritja prek thinjat e nënave „Prisnin, prisnin me vite/nënat, që nga pritja u thinjën“. Këtë rol e merr në dorë vetë poeti, që ndryshe nga ajo që shihet në konkluzionin e Teokratit për Filadelfin, ku gjithashtu janë imazhe me bollëk dhe fat të mirë të kombinuara me rregullin e Ptolemeut dhe me bekimin e Zeusit për atë rregull, tek poezia e Matos mjafton „Ruajtësi i zjarrit“, „Dhe e kuptova sa dobi/ pati Zjarri që mbajta ndezur,/zjarri që digjej brenda meje/ duke shtyrë mijëravjeçarët“.

Në këtë poezi të Matos lidhja shkakësore midis mbretërimit dhe prosperitetit të tokës bëhet edhe më e qartë, dhe afrohet mjaft me Idilin e gjashtëmbëdhjetë të Teokritit: „Kur nisëm të ndërtonim tempujt e parë/shtroja mozaikë/me motive nga fauna dhe flora,/pa harruar motivet surrealiste/të legjendave dhe miteve“.

Kuptohet tashmë ngjashëm sikurse tek Idili i gjashtëmbëdhjetë, pasi poema nuk i kushtohet një mbreti Ptolemaik, por Hieronit të Sirakuzës (por me datë të pasigurt), imazhi i mbretërisë helenistike i përcjellë në këtë poezi megjithatë është mjaft i përgjithshëm, natyrshëm ashtu sikurse dhe poeti shqiptar, Agim Mato këtë e lë në mendjen dhe perceptimin e lexuesit, në jo pak raste në poezinë e tij. Mato, sikurse Teokriti, së pari përshkruan një botë të hutuar, të dhunshme në të cilën lakmia mbizotëron mbi nderin, luftën kundër paqes dhe më tej atë që e mësojmë nga Teokriti, e ndjejmë edhe tek „Në muzg zbresin hijet“. Ardhja e Hieronit, profetizon Teokriti, do të ndryshojë të gjitha ato. Hieron do të rivendosë paqen dhe rregullin në Siçili, shikoni se si Kartagjenasit tashmë dridhen nga frika ndërsa luftëtari heroik Hieron ngjitet për betejë, „me një kreshtë flokësh kali që i bën hije përkrenares së tij të ndritshme.“ Vetëm një grusht barbarësh do të mbeten të gjallë për t'u kthyer në Afrikë dhe përhapte famën e Hieronit „me lajmet e vdekjeve të njerëzve të dashur për nënat dhe gratë.“ Kur kjo punë do të bëhet, Teokriti u lutet perëndive, ndërsa Mato kumbon në vetvete dhe nënshkruan fatin tek „Rreth i mbyllur i një kohe“: „Me një kostum të grisur ëndërrash endesha/në një gji të mbyllur deti,/me hirin e zjarreve të shuar në shpirt/dhe bukurinë galaktike që frymëzonte brenda meje”. Lidhja e poezisë... *(vijon në faqen 20)*

E RËNDËSISHME ËSHTË TË KUPTOJMË SE LIDERSHIPI I PD KA PËRGJEGJËSINË TË SHPËTOJË SHQIPËRINË

Nga Gazmend Cufaj

Tashmë një udhë e re e guximshme është fiksuar. Treqind anëtarët e Këshillit Kombëtar të PD-së do të jenë udha e re, e duhura, e prekshmja, e më angazhimtarja e këtyre kohëve në tranzision. PD, ka tashmë një strukturë të qartë. Ka liderin e saj të zgjedhur. Ka vetë organizmat e veta të ngritura institucionalisht. Ka fundja fundit votën. Ka dhe deputetët e rrinj, të cilët janë figura të shkëlqyera. E kështu rruga duket e qartë. E pastër. E domosdoshme të jetë një rrugë e tillë për të realizuar fitoren dhe kthimin në këndin e duhur, ku vizioni i Bashës të jetë shpresa e një Shqipërie të ndershme.

Anëtarët e PD-së së Grupseksionit të Barking dhe Dagenham gjithnjë në mbjedhjet dhe talimet tona të ardhës kanë vërtetuar se 25 prilli është dita më e zezë për demokracinë e brishtë shqiptare, sepse është dita kur ajo nxorr në pritë dhe u godit pabesisht mu në zemër, tek legjitimiteti i zgjedhjeve. Ndaj pritet me një dashuri dhe optimizëm na demokratët çdo lëvizje pozitive brenda PD-së dhe strukturave të saj.

Kështu gjithnjë ne mbështesim Bashën dhe PD-në në këtë udhë të ndjeshme e të vështirë me plot angazhime për fitoren sa më të shpejtë dhe realizim e ëndrrave të demokratëve. Z. Basha ka fituar për herë të tretë drejtimin e PD-së. Bashkë me mandatin e tretë vjen përgjegjësia e madhe historike për ta çuar PD-në në fitore. Prandaj loja në zonën e komfortit duhet të marrë fund. Njerëzit që ai do të zgjedhë të rrethohet duhet ta sfidojnë dhe jo ta vetëkënaqin atë. Ai dhe ekipi i tij do të ketë shpejt peshën e rëndë të fitores së domosdoshme elektorale në zgjedhjet vendore që po afrojnë.

Por koha nuk pret dhe transformimi duhet të nisë. Z. Basha duhet t'i prijë këtij procesi, duke nxitur dhe garantuar debatin mbi çështjet e mësipërme. Në kongres ai nuk e realizoi një gjë të tillë, por ky nuk është fundi, madje as fillimi i fundit. E rëndësishme është të kuptojmë se lidershipi i PD ka përgjegjësinë të shpëtojë Shqipërinë nga Edi Rama, në të kundërt do të hyjë në histori si brezi mediokër dhe pa integritet që tkurri PD-në dhe e la Shqipërinë në mëshirën e fat të saj të keq.

(vijon nga faqja 18)

...së Matos me Epokën e Artë në mit

Bota „Virtuale“ e poezisë së Agim Matos, përshkon „… tejetej (tek) ajo dritë biologjike e pashuar/që zë fill nga antikiteti“‘ sikurse vetë bota idilike e trilluar nga Teokriti, ndoshta të kujton qëllimisht Epokën e Artë mitike në fillim të kohës, motivi i një parajse të humbur tokësore e cila është gjithashtu një temë thelbësore në mitologjinë Mesopotamiane dhe Izraelite. Le ta sqarojmë më tej këtë. Epoka e Artë Greke është e njohur më së miri nga Punët dhe Ditët e Hesiodit (109-126) e cila përshkruan një gen të artë ’të njerëzve të vdekshëm që jetuan‘ si perëndi’ në kohën e Kronusit: „Ata jetuan pa pikëllimin e zemrës, të largët dhe të lirë nga mundimi dhe pikëllimi. … Me krahët dhe këmbët që kurrë nuk dështonin, ata bënin qejf përtej arritjes së të gjitha të këqijave. Dhe ata kishin të gjitha të mirat, sepse toka pjellore e paforcuar u dha atyre fruta me bollëk dhe pa hamëndje. Ata banuan në qetësi dhe paqe në tokat e tyre me shumë gjëra të mira, të pasura me tufa dhe të dashura nga perënditë e bekuara.“

Me garën e argjendit dhe garën brutale të bronzit, duke pasuar ata pas rënies së Kronusit, puna e ashpër agrare dhe dhuna e hidhur u bënë pjesë e jetës njerëzore, derisa Zeusi më në fund krijoi genot e pestë, të hekurt të së tashmes, „[të cilët sikurse shkruhet] nuk pushojnë kurrë nga puna dhe trishtim nga dita“. Njerëzit e hekurt jetojnë në një botë grindjesh të hidhura ku padrejtësia dhe mashtrimi vlerësohen më shumë sesa ndershmëria dhe nderi. Sidoqoftë, Hesiodi nënkupton që një kohë më e mirë përfundimisht do të pasojë duke thënë se ai dëshironte që ai „të kishte lindur më pas“ dhe vazhdon të përshkruajë, se si paqja dhe drejtësia do të kthehen nëse vetëm njerëzit do të qeveriseshin nga njerëz të drejtë: „Paqja është në tokën e tyre dhe Zeusi që sheh gjithnjë nuk dekreton luftë mizore kundër tyre. As uria dhe as fatkeqësia nuk i ndjekin kurrë njerëzit që bëjnë drejtësi të vërtetë, por me zemër të lehtë ata i kultivojnë fushat [dhe] toka u jep atyre fruta me bollëk … Ata lulëzojnë vazhdimisht me gjëra të mira dhe nuk udhëtojnë me anije sepse toka që jep grurë u siguron atyre të korra.“

Ky fragment i fundit përmban shënjues të një situate utopike: mungesa e hidhërimit dhe grindjes dhe fakti që njerëzit vështirë se punojnë, gjithçka rritet vetvetiu. Kjo është tipike e shoqërive utopike, karakterizon gjithashtu jetën në Kopshtin e Edenit në librin e Zanafillës (shkruar disa shekuj pas Hesiodit por jo e lidhur direkt) dhe utopinë fillestare në atë locus classicus tjetër për Epokën e Artë Klasike, tek „Metamorfozat e Ovidit“, i cili fare qartë është modeluar në versionin grek. Ovidi përshkruan kohën e Saturnit si një kohë të drejtësisë, „kur asnjë bori nuk lëshoi alarmin e luftës [dhe] vitet kaluan në paqe“. Për sa sqaruam dhe u ndalëm këtu le të kthehemi tek poezia e Matos. Tek „Virtuale“ poeti shkon poshtë ku „i tërë dheu më ngjan si një foshnje/ në djepin e përkundur prej tyre“, pra prej „guximi i eksploratorëve që zgjidhin misteret e të panjohurave,/më elektrizon furia e teknologjive të erës digitale“. Tek „Mëma“ utopia e tij shkon akoma më poshtë dhe „darkave shoh dritat që ndizen atje poshtë ku rroni/dhe më merr malli“, por poeti nuk i lë kujtimet që i rëndojn ënë shpirt dhe jetët e brezave që e mbajnë të lidhur e të bëj ashtu sikurse ai shprehet „të vij tek ju?!“ në një botë të tillë utopike, Mato tek „Letra e kryetarit të Seattle“ shprehet „nëse ne ju shesim tokën tonë/kuptojeni që ajri është i virgjër/dhe i vyer për ne, ai dhuron shpirtin e vet për tërë jetët që mbështet“ dhe „Zoti ynë është njëherazi edhe Zoti juaj“, ashtu sikurse „toka nuk i përket njeriut,/ është njeriu që i përket asaj“, duke na afruar kështu akoma më shumë me atë gen të artë ’të njerëzve të vdekshëm që jetuan‘ si perëndi’ në kohën e Kronusit. Por kjo është e ndjeshmja, e dukshmja e poetit shkon në kohë tjetër, aty ku vetë koha e poetit lutet mes vargut që „me lopatëzën e një endrre“ të zhvendosë „errësirën rreth e rrotull“ e që të ndodhë ajo që duhet pra me kështillën e vargut të poetit „hapi shtigjet që të lidhin me botën“.

Kjo lidhje apriori e shkurtër e poezisë së Matos me një qasje mitike të epokës së Artë nuk ka për qëllim të sugjerojë që imazhet utopike në poezinë e Kalimakusit dhe Teokritit janë aluzion letrar për poezinë e Matos, as për formën e herahershme utopike të vargut të tij, aq sa nuk është në qëllim e drejtëpërdrejtë të ndalet e të krahasojë imtësisht Teogoninë e Hesioditit. Nocioni se në fillim të kohës kishte pasur një epokë të artë utopike pa vështirësi dhe dhunë ishte një element i përbashkët në fetë e grekëve dhe popujve të tjerë të Lindjes së Mesme të Lashtë dhe ky nocion ndoshta ka një arsye të konkretizohet në mjaft poezi dhe argumentime logjike që mbart vetë mendimi poetik dhe po aq artistik i Matos në një epokë tjetër, në një ndarje dhe ndasi kohore, duke qasur elementin e vet e të domosdoshëm për lexuesin e kohëve tona. Ajo që dua të sugjeroj është se imazhet utopike në poezinë e Kalimakusit dhe Teokritit në një vëzhgim, apo studim më të detajuar mund të shihen se kanë lëshuar rrënjë që janë të rrënjosura në këtë besim mitik, të cilin në jo pak raste Agim Mato e kishte edhe dëshirë, edhe zell, edhe domosdoshmëri në jetëkrijimtarinë e tij të shëndoshë e potenciale poetike, e pse jo dhe konkurruese në formën e saj tipologjike.

Lidhur me popullaritetin e mitit të Epokës së Artë, mjaft kritikë dhe artsjellës në kohë të ndryshme kanë shpjeguar se funksioni i mitit ishte gjithmonë të mbante lart një pasqyrë për të paraqitur ose për të parashikuar një kthim të ardhshëm në idil, të cilin Agim Mato nuk e kishte si qëllim ndoshta, por me një strukturë vargore të lirë dhe me një mendim të avancuar që nga koha kur ai botoi për herë të parë, natyrshëm duket se ai kishte qasje më tipologjike, ndryshe „Vallja e pulëbardhave“ nuk do të kishte parësore retorikën e thellë filozofike: „Cili mjeshtër e përpunoi koreografinë e valleve të pulëbardhave në gjiun jonian të Sarandës/në këtë dimër të dielltë?“. Në vijim shpresoj të tregoj se si këto aludime janë të lidhura me ideologjinë e rendit të ri dhe të sigurt perandorak që i përkisnin Kalimakut dhe Teokritit, duke qenë anëtarë të mjedisit shoqëror të asaj që quhej Filo-Mbretërore dhe që në lidhjen me Maton, natyrisht mbetet tek vetëm hijet që „dendësohen mbi detin e plumbtë“, se aty në muzg zbresin hijet, e e tretin brenda vetes shpatet me ullinj ku „mbushin me mister detin atje poshtë,/rrëmihin/ mbi sipërfaqen e ndritshme të tij“, pasi mbretëroja është natyra, është magjia dhe dhurat e saj Hyjnore, është dëshira dhe talenti, vrulli jetik me të cilin autori poet kërkon të „zhvendos errësirën rreth e rrotull’. Këtu e gjitha që mund të mbetet mbretërorja e shënjtërisë së poezisë së Matos është një mister, është një enigmë, është një hije që mbulohet e zvetënohet atje tej në Jon, aty ku miti vazhdon e gërmon vetë mitiken, vetë idiliken, vetë durimin që u sos.

Përfundim

Shpresoj të kem treguar se si imazhet dhe ëndërrat mitike të hapësirës joniane në poezinë e vëllimit „Pluhuri i artë i përjetësive“ (2016) të Poetit Agim Mato „Mjeshtër i Madh“ janë të lidhura me terminologjinë kulturologjike të përjetësisë, një ngashërim që qaset mes diskursit të kohës kur erdhën në syrin e lexuesit poetët e... *(vijon në faqen 21)*

(vijon nga faqja 20)...Epokës së Artë... Konkretisht poeti krijoi dhe imagjinoi një botë të lirë, në kushte e një kohe të ngurtë e më pas disi të shthurur me konotacion „lirie“ tranzicionidhe krejt ndryshe nga konceptualizimi i gjithë botës (i civilizuar) që të ishte një perandori e vetme që përhapej vazhdimisht nga monarkitë e Lindjes së Afërt nga Mijëvjeçari i Tretë e tutje. Padyshim autori e ngjyen penën e etij në realitetin shqiptar, atë jonian të Sarandës dhe mjedisit ku ai lindi dhe jetoi, duke kaluar vetëm mitologjiksiht dhe kulturologjikisht në hapësirën që në kohëra të tjera i drejtohej një besimi të përbashkët, një lloj i caktuar besimi në një mbret të lartë të ligjshëm, prania e të cilit kishte një farë lidhje me rendin e shuguruar hyjnor të universit, por që në rastin konkret shqiptar të kohës kur nisi poezia e Matos, i ashtuquajturi „Mbret“ partiak dhe më saktë monopartiak i Shqipërisë derdhi tërë hijet mbi truallin e tij, dhe më së shumti mbi letrën ku shkruhej e bardha në të zezë, duke ndëshkuar e bërë ferr edhe Irinë e Njeriut.
Prania e një sundimtari botëror në qendër të civilizimit ishte një kusht thelbësor për paqen, rendin dhe prosperitetin në kohën kur krijuan poetët e eEpokës së Artë, që tek Mato mbeti vetëm në të artën e penës së tij të talentuar dhe në bvargu e tij që i ngjitet tashmë përjetësisë aty ku ai natyrshëm e kishte parashikuar me „Emri Thëthëzë“, jo thjesht si një histori të viti 1916-të, por si një dhuratë Hyjnore: „Mos u lodhni hiç për emrin/ Perëndia, që i qofshim falë,/deshi dhe e solli/ e ne dhuratën s'do ta kthejmë. Thëllëzë do të quhet, për bukuri e urtësi/atyre do t'u ngjajë“. E aty ishte Nëna e poetit që tashmë krahëhapur e mban në gjirin e saj dhe bashkë në Parajsë lexojnë të artën e miteve të largët e të afërt që na la pena e poetit Jonian si një rilexim nga koha e Epokës së Artë.

PËRSHTYPJE NGA ROMANI "SHTËPIA NË KORNIZË" I FATMIR TERZIUT

Nga Myslim Maska

Shumë rrallë na ndodh të lexojmë romane të tillë si "SHTËPIA NË KORNIZË" e shkrimtarit dhe poetit të mirënjohur Fatmir Terziu. Them shumë rrallë, për befasinë artistike, që na sjell, për konceptimin origjinal, ekstratin d. m. th. nikoqirllëkun e fjalës. Por, dhe per vizionet realisto – surrealiste që vërtiten të besueshme e të pabesueshme rreth "Shtëpisë në kornizë". Një ansambël i tërë personazhesh, të gjallë e të vdekur, hije dhe fantazma, që autori me indulgjencën, talentin dhe inteligjencien krijuese na i bënë të afërm, të prekshëm, të dhimbshëm dhe tronditës, me gezimet, brengat, rendomtësinë e përditshme utilitare.

Jeta në rrjedhë kujtimesh ndryshe

Romani (ne ekstrat), shpalos para lexuesit jetën e disa brezave, pra më shumë se njëqind vjet, ose me tepër. (aproksimativisht). Shtrati, ose djepi i romanit ngrihet me kujtimet. Janë shkruar dhjetra e qindra romane me 'Bazë" kujtimet. Kujtimet e romanit "Shtëpia në kornizë" janë pak ndryshe: Nuk janë ditare kujtimesh, as kronika lufte sado tragjike qofshin, janë të veçanta e të shkruara ndryshe. Terziu si mjeshtër i fjalës në këtë roman, "los"me Kohën, hapsirën, jetën njerëzore, me të gjitha shfaqjet dhe dimensionet e saj. (Në të katër dimensionet siç shprehet në roman) I fut në sitat granulometrike (Siç më pëlqen mua si inxhinier gjeolog), ku nga dhjetë dymbëdhjetë sita, Në fund del MAJAJA, Ajka. Natyrshëm Terziu merret me Ajkën, Majanë e kujtimeve duke flakur kështu, përsëritjen dhe monotoninë, sic i gjejmë shpesh në shumë romane.

Një roman poetik, modern

Romani nuk ka subjekt klasik, tradicional. Është një meditim liriko-filozofik. Një roman poetik, moderrn. Këtë e vërtetojnë bukurisht gjashtë, shtatë – tetë poezitë e mrekullueshme liriko filosofike që treten natyrshëm brenda psikologjisë së personazheve si: "dhe frika kishte "frikë" se do të zbulohej. Unë në fakt këtë e pash vetë. Duke udhëtuar në thellësi të ëndrrës, memorja bënte te vetën, zërat shtoheshin dhe po aq shkonin ne kanalin e tyre. "Dhe zërat, si zëra, që vijnë nga thellësitë e kohrave natyrisht shtojnë dhe arsyet e ëndrrave, mendova pastaj me vete. Një zë më fliste e më tregonte me gisht diku "se një trup i vdekur që duhet ta fshehësh edhe në ëndërr paraqet faj"... (citim nga romani, f.40)

Një fjalë e re shqipe për memoriet e humbura

Nga prologu dhe gjer në faqen 91 tek epilogu i zgjimit, në çdo frazë, në çdo faqe, në të gjitha rikapjet e mrekullueshme (për mua një fjalë e re shqipe për memoriet e humbura), nënvizohet KODI GJENETIK i jetës së shqiptarit, konkretisht tek "Shtëpia në Kornizë", ku stërgjyshi flet nga karrigia me nje gotë raki dhe filxhanin e kafesë përpara, ndërsa gurët e gdhendur me cmilard, me daltë, me çekiç, plumçja, mistria etj. flasin per mrekullitë artistike te arkitektëve të mëdhenjë GOLLOBORDAS, që edhe pse zbukuruan më shumë botën, kurrë s'e harruan veten e tyre.

URIME, MYSLIM MASKA, ATHINË 16 KORRIK 2021.

NDOSHTA HETUESIT MODERNË, PRA STUDIUESIT E HISTORISË LETRARE, DO TË GJEJNË TË VËRTETËN

VALLJA E FJALËVE, MUZIKA E ZANOREVE: NIKOLAJ KANÇEV

Nikolaj Kançev lindi më 25 nëntor 1936 në fshatin Byala Voda, rajoni i Plevenit. Ai studioi filologji Bullgare në Universitetin e Sofjes "St. Kliment Ohridski". Ai është autor i dhjetëra përmbledhjeve me poezi. Për shumë vite gjatë socializmit u ndalua nga botimi. Ai ishte gjithashtu një përkthyes i shkëlqyer i mjaft poezive nga poetë francezë, serbë dhe gjeorgjianë. Një nga poetët bashkëkohorë të mëdhenj dhe të denjë të Bullgarisë, emri dhe vepra e të cilit nuk do të shuhen kurë dhe do të mbesin në themelin e historisë letrare bullgare.

Librat me poezi të Nikolaj Kançev janë përkthyer në Poloni, Hollandë, Gjermani, Austri, Republikën Çeke, Serbi, Slloveni, Maqedoni, Gjeorgji, Zvicër, Itali, Spanjë, Shtetet e Bashkuara dhe Francë. „Deri sa të mendoj", është poezia e parë e tij që ne po e përkthejmë dhe në gjuhën Shqipe. Në vitin 2001 ai u zgjodh anëtar i Akademisë Botërore të Poezisë. Ai vdiq më 11 tetor 2007 në Sofje.

***

Kjo është fjala e tij e shkëlqyer gjatë marrjes së Çmimit Kombëtar Bullgar të Letërsisë "Penyo Penev" në 2000. Ja sa emocionuese është:

"Shtatë dekada më parë, u ngrit ylli i Poetit, pamjen e të cilit tani e festojmë si dashamirës të vonuar të yjeve, të cilët arritën pleqërinë e tij pasi u largua në rininë e tij, para se të zbulohej Ylli i tij i vërtetë. Sot ende jemi duke e zbërthyer këtë yll të zhdukur, i cili gjithmonë do të shkëlqejë mbi qiellin tonë. Ekziston një mospërputhje në kohë dhe, natyrisht, në të kuptuarit. Unë nuk i numëroj rrezet e yllit, shoh vetëm dritë dhe në këtë dritë do të doja të shihja fatin depërtues të Poetit, poetit

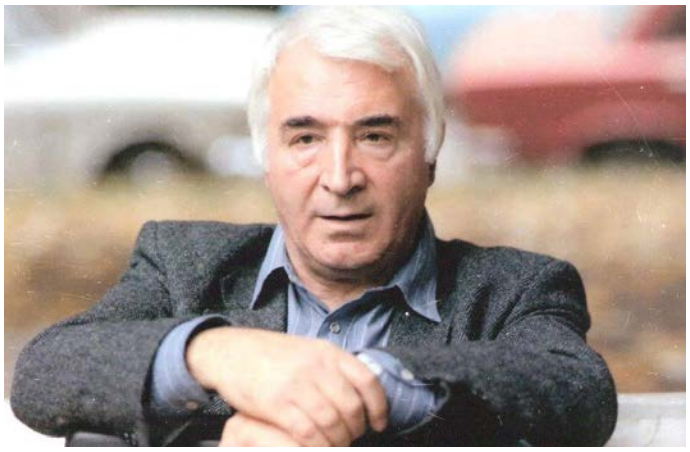

Penyo Penev, pa keqkuptime konfuze.

Edhe Platoni tha që të dëbohen poetët nga Qytet-Shteti ideal. Nuk më kujtohet që ai të thoshte se ku duhet të shkonin. Kjo është arsyeja pse, shekuj më vonë, një nga poetët e mëdhenj të shekullit, Vladimir Mayakovski, ngriti shumë herët çështjen e "vendit të poetit në klasën punëtore". Dhe ai e zbraz atë me vetëvrasje, jo rastësisht.

Nuk është rastësi që Boris Pasternak, një tjetër poet i madh i shekullit, një mik i tij nga vitet e para, shkroi në të njëjtën kohë: "Më kot në ditët e këshillit të madh, ku lihen vende për pasionet e larta, të jetë bosh vendi i poetit".

Në këtë kuptim, unë do të nxitoj të them se, ashtu si Kisha, edhe Poezia duhet të ndahet nga Shteti, dhe poetët duhet të mbeten qytetarë. Qytetarë të pashqetësuar nga qytetarë të tjerë me mendime si ky: "Ky Arkimed është frikacak dhe tradhtar. Armiku po përparon dhe ai po vizaton vizatimet e tij."

Dihet që vizatimet ishin për mbrojtjen e Sirakuzës. Por bashkatdhetari i Arkimedit nuk e dinte këtë. Ose ai nuk i kuptonte vizatimet, ose kishte një pamje të deformuar të vizatimeve. Është pikërisht një burrë shteti i tillë që gjithmonë i përmbahet respektimit të vijës së drejtë të treguar. Për një bir të tillë, poeti duhet të jetë jetim në Sirakuzë, në mënyrë që të birësohet nga fati.

Pas një bisede të tij me shkrimtarin që e vëzhgonte, karikaturisti i madh bullgar Ilija Beshkov përfundoi me fjalët: "Nëse nuk je poet, do të bëhesh cinik dhe do të mësosh poetë." Në fund të fundit, Marksi tha se "poetët janë si fëmijë.", por cila moshë janë fëmijët? "Takimi i dy epokave u bë tek mua" - ankohet poeti i "Njëqind nyjeve", mbetet të shihet se kush ishte njerka e këtyre dy epokave. Ndoshta hetuesit modernë, pra studiuesit e historisë letrare, do të gjejnë të vërtetën.

Unë jam këtu si një tjetër fitues i çmimit me emrin e poetit Penyo Penev, emri i të cilit mbetet në poezinë tonë kombëtare. Shpresoj që nderimi im të pranohet si një gjest i natyrshëm ndaj një prej poetëve të sotëm dhe besoj se nuk e entuziazmoi shpirtin e Poetit. Zoti është dëshmitari im që unë kurrë nuk kam aspiruar për këtë shpërblim dhe është mëkat i shpirtit tim të mos pranoj se e di se çfarë ferme të lig zgjon secili shpërblim.

Por nëse do të kishte çmime të para dhe të dyta, unë do të pranoja të dytin, sepse, siç thotë në mënyrë udhëzuese Kalorësi i figurës së trishtuar të bartësit të tij besnik të armëve, "çmimi i dytë është më i rëndësishëm, sepse i pari jepet për arsye të tjera!"

Në disa mbrëmje vura re shkëlqime të rrufesë mbi horizontin Thrakian, por unë jam vite drite larg tyre, diku në dritën e Yllit të përjetshëm të Poetit që shkëlqen. Pa hije dyshimi, e them dhe adhuroj kujtimin e tij. Para kujtimit të Penyo Penev!"

***

Dhe kjo poezi nga Nikolaj Kançev në shqip:

Deri sa të mendoj

Vallja e fjalëve, muzika e zanoreve ...
vetëm ariu në një festë fshati
e kërceu aq i dehur
mes mjaltit në tufa njerëzish.

Por të jesh në Qytetin e Qyteteve
vetëm, atëherë kërce vetëm
nëse Arusha e Madhe
ndriçon me vallëzimin e yjeve.

Unë mbase jam një yll, apo s'jam
vetëm disa shkëndija, dhe në kërcim
nuk ka ku të kërcej, nuk kam...
Ju jeni Bota ime e Botëve!

(Përktheu: Fatmir Terziu)

KULTURA NDËRTON URA

Gjashtë pyetje për Milena Selimin

Ku keni qëndruar dhe për sa kohë?
Në korrik 2019, unë u ofrova rezidencën e përkthimit në Shtëpinë e Letërsisë dhe Përkthimit të Sofjes në Sofje, Bullgari. Kjo rezidencë u mbështet nga TRADUKI dhe zgjati për një muaj. Gjatë kësaj kohe, pata kënaqësinë e madhe të punës dhe jetesës në ish-rezidencën e artistit bullgar, Nenko Balkanski. Të jetoja në një hapësirë artistike si kjo ishte mjedisi perfekt për të zhvilluar shprehjen time artistike dhe për të prodhuar punën time më të mirë të mundshme.

Për cilin projekt keni punuar?
Gjatë qëndrimit, pata mundësinë të përktheja Fizika e trishtimit, një libër nga autori i njohur Georgi Gospodinov, nga bullgarishtja në shqip. Publikimi i tij në gjuhën shqipe u bë i mundur me një grant nga Creative Europe. Fizika e Trishtimit u botua në Shqipëri në Nëntor 2019, nga botuesi ALBAS.

Në çfarë mënyre kontribuoi qëndrimi juaj në shtëpinë e përkthyesve në projektin tuaj të përkthimit?
Letërsia është një urë lidhëse. Isshtë e vetmja hapësirë ku njerëz nga të ndryshëm kulturat dhe kombësitë lidhen përmes tregimit të tregimeve dhe përmes thelbëve të të qenit njeri. Literatura është një frymë lirie brenda secilit prej nesh, pa marrë parasysh se nga jemi. Ndërsa qëndroja në shtëpinë e përkthyesve, u ndjeva si në shtëpinë time. Si përkthyes, u ndjeva sikur po kontribuoja në vazhdimin e kësaj trashëgimie.

Cila ishte sfida më e madhe e projektit tuaj të përkthimit?
Sfida më e madhe ishte padyshim përpjekja për të ruajtur strukturën origjinale të fjalive të përdorura nga autori. Shqipja (Shqip) është një gjuhë Indo-Evropiane dhe nuk është e lidhur ngushtë me asnjë gjuhë tjetër. Renditja e fjalëve në shqipe është mjaft e lirë, por renditja më e përdorur është temë-folje-objekt. Në të kundërt, stili i përdorur nga autori Georgi Gospodinov nuk ndjek vërtet rregullat e gramatikës bullgare.

A keni pasur kontakte me ndonjë autor / artist tjetër gjatë qëndrimit tuaj?
Po, dhe pa dyshim, këto takime ishin pika kryesore e të gjithë qëndrimit tim. Takimi im më i vlefshëm ishte padyshim me vetë autorin Gospodinov. Ne biseduam dhe diskutuam për frazat e ndryshme të përdorura në libër, kopertinën e përparme, konceptin etj. Si përkthyes, i vlerësoj thellësisht këto lloj takimesh me autorë dhe isha me shumë fat që munda ta bëja këtë në Sofje. Një takim tjetër i rëndësishëm u zhvillua në Universitetin Kliment Ohridski, ku
Unë pata rastin të takohem personalisht me Profesor Dr. Rusana Beileri në sektorin e gjuhës shqipe të departamentit të Studimeve të Ballkanit. Gjatë këtij takimi ne patëm një diskutim jozyrtar me disa studentë bullgarë të interesuar në gjuhën dhe kulturën shqiptare. Takimi që pata me dramaturgun, Elin Rahnev, ishte veçanërisht i veçantë, pasi unë isha përkthyesi i shfaqjes, 'Bean', e cila do të shfaqet premierë në Shqipëri në fund të këtij viti, shpresojmë që me vetë autori duke qenë i pranishëm. Ndërsa isha në Sofje pata mundësinë të arrija kolegët e mi të vjetër Rusanka Lyapova dhe Zhela Georgieva, dy përkthyese të njohura të gjuhëve ballkanike.

Si ndryshon pozicioni i përkthyesve letrarë në Shqipëri nga ai i kolegëve tuaj në Bullgari?

Të jesh përkthyes në Shqipëri, dhe i njëjti në Bullgari, do të thotë që vazhdimisht po lufton për të mbijetuar.
Asnjë vend nuk ka investuar sa duhet në përkthim ose përkthyes, dhe aq më pak në lidhje me gjuhët më të vogla ballkanike. Interesi publik për autorët letrarë nga Ballkani është i ulët pasi autorët anglezë, francezë dhe gjermanë mbizotërojnë në tregun letrar. E vetmja mënyrë se si gjuhët ballkanike mund të qëndrojnë gjallë është përmes platformave evropiane si Creative Europe, rrjeteve të ndryshme si TRADUKI dhe granteve të përkthimit për gjuhët Ballkanike të dhëna nga Ministritë e ndryshme të Kulturës në rajon. Si përkthyes për TRADUKI që nga viti 2009, Unë nuk mund të shpreh sa duhet të jetë ky rrjet, dhe do të jetë përgjithmonë, dera kryesore e Bashkimit Evropian. Shtë modeli perfekt i integrimit ku vendet anëtare të BE-së, veçanërisht ato të ngarkuara me politika të ndryshme si Gjermania, mund të gjejnë atë gjuhë të përbashkët dhe ekuilibër perfekt për bashkëpunim me kandidatë të mundshëm të BE-së si Shqipëria, Maqedonia e Veriut, Mali i Zi, Bosnja dhe Serbia. Kultura ndërton ura për të cilat politika nuk mund të aspirojë kurrë. Si njerëzit që jetojnë në Evropën Perëndimore ashtu edhe ata që jetojnë në Ballkanin perëndimor e dinë këtë mirë. Pyes veten nëse qeveritë e ndryshme e dinë këtë gjithashtu. Tani është koha e kulturës. Siç pretendonte Jean Monnet, një nga etërit themelues të Bashkimit Evropian: "Nëse do ta bëja përsëri, do të filloja me kulturën".

DAILY FRESH HALAL MEAT AND FRUIT
HILAL FOOD CENTRE
International Food Centre
HILAL FOOD CENTRE
حلال
HALAL
INTERNATIONAL SUPERMARKET
318-324 Kilburn High Road,
London, NW6 2QN
020 7372 1059
VEAL SPECIAL OFFER
INDIAN HEAD
Old Fashioned
STONE GROUND
WHITE
Halal
Gulasch
Beef goulash
KLAS
SARAJEVO
Zlatni
Govedi Narezak
TETOVA ARY
VITA BONOR
lane
GROUND BISCUITS
VEGETA
All Purpose Seasoning
PODRAVKA
slatka paprika
ARGETA
Chicken
Halal
100 g